

Täysistunto

Tiistai 7.12.2021 klo 14.00—20.56

4. Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 8/2021 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 4/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 4/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta selonteon johdosta.

Puolustusvaliokunnan puheenjohtajan Ilkka Kanervan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Tämän jälkeen puolustusministeri Antti Kaikkoselle varataan mahdollisuus käyttää 5 minuutin puheenvuoro.

Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Keskustelu, edustaja Kanerva.

Keskustelu

14.15 Ilkka Kanerva kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan kuulemat yli sata asiantuntijaa ovat pitäneet selontekoa hyvin valmisteltuna. Se antaa hyvät perusteet puolustuksen kehittämiseksi seuraavan 8—10 vuoden aikajaksolla.

Puhemies! Mietintö on yksimielinen, ja tälle on annettava erityistä painoarvoa tässä ajassa. Kiitän valiokunnan kaikkia jäseniä erittäin rakentavasta ja hyvästä keskustelusta. Yksimielisyyden rakentamista yli hallitus—oppositio-asetelman on merkittävästi edesauttanut myös parlamentaarinen seurantaryhmä. Kiitän edustaja Tuomiojaa hänen hyvästä työstään parlamentaarisen seurantaryhmän vetäjänä. Seurantaryhmän työskentelyä on syytä jatkaa myös ensi vaalikaudella. On perusteita sille, että sama seurantaryhmä valmistelisi kaikkia kolmea turvallisuusselontekoa. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajapinnat liittyvät koko ajan yhä vahvemmin toisiinsa.

Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen linja on vakaa. Suomen puolustusratkaisun strategisia perusvalintoja ovat koko maan puolustaminen, yleinen asevelvollisuus ja sotilaallinen liittoutumattomuus. Valiokunta korostaa korkean maanpuolustustahdon merkitystä puolustuksemme perustana. Maanpuolustustahdolla on keskeinen merkitys myös yhteiskunnan kriisinsietokyvyn ylläpitämisessä ja sen kehittämisessä. Kansainvälistä puolustusyhteistyötä kuvataan selonteossamme edellistä selontekoa huomattavasti yksityiskohtaisemmin. Tätä tervehdimme tyytyväisyydellä. Samoin kyber- ja informaatio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

turvallisuus, erityisesti nopea teknologinen kehitys ja avaruusulottuvuuden huomioon ottaminen, on huomioitu hyvin selonteossa.

Puolustusvoimien tehtäväkenttä on merkittävästi laajentunut viime vuosien myötä. On erittäin tärkeää, että myös henkilöstövoimavarat otetaan tässä yhteydessä huomioon ja että lisää virkoja kyetään selontekokaudella lisäämään suunnitellun mukaisesti. On tärkeää, että henkilöstön voimavarojen riittävyys turvataan kaikissa eri muodoissaan.

Suomi sijaitsee suurvaltojen näkökulmasta strategisesti merkittävällä alueella, ja mahdollisessa Euroopan laajuudessa konfliktissa pohjoinen Eurooppa valitettavasti muodostaisi sotilasstrategisesti tarkasteltuna eheän kokonaisuuden. Jos turvallisuus lähialueillamme tai muualla Euroopassa joutuisi uhatuksi, ei Suomi Euroopan unionin jäsenvaltiona voisi sulkea itseään ulkopuolelle. Suomen tavoitteena on luonnollisesti, sotilaallisesti liittoutumattomana maana, pysyttäytyä konfliktien ulkopuolella, mutta kysymys kuuluu: entäpä jos se ei onnistu? Selonteossa todetaankin, että Venäjän tavoitteena on edelleen etupiirijakoon perustuva turvallisuusrakenne Euroopassa. Sotilaallisen voiman käyttö — ja sillä uhkaaminen — näyttää säilyvän keskeisenä Venäjän keinovalikoimassa. Ukrainan tapahtumat osoittavat valitettavan konkreettisella tavalla, että tämä arvio on paikkansa pitävä eikä voimankäyttöön turvautuminen ole valitettavasti poissuljettavissa oleva vaihtoehto. Niinpä nyt tarvitaan johdonmukaista ja yhtenäistä toimintalinjaa kohtuudella niin Euroopan unionilta kuin Natoltakin. Yhdysvaltain ja Venäjän valtionpäämiesten tämänpäiväisillä, Suomen aikaa iltapäivällä käytävillä keskusteluilla on ratkaisevan tärkeä rooli tämän kriisin de-eskalaatiotoiminnoissa.

Selonteossa toteamme yksimielisesti ja yksiselitteisesti, että Natolla on Euroopan turvallisuuden kannalta keskeinen merkityksensä ja että vahva ja yhtenäinen Nato on Euroopan ja Suomen intresseissä.

Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan perustaan kuuluu kansallisen liikumatilamme ja valinnanmahdollisuuksien ylläpitäminen kaikissa olosuhteissa — kaikissa olosuhteissa. Niin sanotun Nato-option säilyttäminen on keskeisen tärkeä osa Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Minkäänlaista etupiirijattelua on mahdotonta hyväksyä. Saanen tässä yhteydessä siteerata tasavallan presidenttiä: ”Päätökset uusien jäsenten liittymisestä tehdään hakijamaan ja Naton 30 jäsenen välillä, ja jäsenyyksistä päättäminen on hakijan ja Naton jäsenmaiden asia.” Sanotko tuota enää selkeämmin? Naton puolesta saman asian on todennut pääsihteeri Stoltenberg.

Arvoisa puhemies! Suomen kokonaisturvallisuuden mallia korostetaan valiokunnan mielestä selonteossa perustelluista syistä. Viranomaisyhteistyön rajapinnassa ei saa olla lainsäädännöllisiä aukkoja tai epäselvyyksiä johtosuhteissa, niin kuin nykyisin saattaapi olla asianlaita. Niinpä esimerkiksi valmiuslain päivittäminen on valiokuntamme mielestä erittäin tärkeää. Kyberpuolustuksessa ja kyberturvallisuudessa tarvitaan lisää resursseja, ja etenkin toiminnan johtamista ja koordinaatiota on kehitettävä pikaisin toimenpitein. Huoltovarmuus kaikissa muodoissa on tietysti Suomelle elintärkeää. Elinvoimainen kotimainen puolustusteollisuus on elinehto sotilaallisellekin huoltovarmuudelle. Huomionarvoista on myös, että väestönsuojelun taso on tänä päivänä valitettavalla tavalla retuperällä maassamme — huolestuttava ilmiö.

Arvoisa puhemies! Suomen kansainvälisen puolustusyhteistyön lähtökohtana ovat kansallisen puolustuksemme tarpeet, tietenkin, ja se luo myös edellytyksiä poliittisen ja sotilaallisen avun vastaanottamiselle ja antamiselle tarvittaessa. Tiedämme, että EU:n tulisi olla globaalisesti huomattavasti uskottavampi ja vaikuttavampi toimija kuin mikä on todell-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

lisuus tänä päivänä. Naton, Suomen ja Ruotsin välinen tiivis yhteistyö on keskeinen osa Suomen kumppanuusyhteistyötä. Monikansallisessa yhteistyössä tärkeitä yhteistyömuotoja ovat erityisesti pohjoismaiden välinen Nordefco-yhteistyö sekä Ison-Britannian, Ranskan ja Saksan johtamat monikansalliset järjestelyt.

Ruotsi on luonnollisesti puolustuspolitiikassa Suomen tärkein kahdenvälinen kumppani. Puolustusyhteistyön syventämiselle emme aseta ennakoon mitään erityisiä rajoitteita. Myös Norjan kanssa tehtävä puolustusyhteistyö on meille hyvin merkityksellistä. Yhdysvallat on Suomelle, niin kuin Euroopalle, tärkeä ja läheinen kumppani.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää tärkeänä, että täysistunnoissa voitaisiin käsitellä vuosittain kaikkiin kolmeen turvallisuusselontekoon sisältyviä kysymyksiä. Se jätteväittäisi ja antaisi parlamenttitasolla sellaisia resursseja myöskin katsoa tulevaisuuteen, joissa tarvitaan kansallista yksimielisyyttä. Nykykäytäntö ei liian paljon mahdollista sitä tärkeää yhteiskunnallista keskustelua, jota sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kokonaisuus välttämättä vaatii. Sen vuoksi vuosittainen kolmea eri aluetta — sisäistä, ulkoista ja puolustuspolitiikkaa — koskeva ikään kuin yhteinen UTP-implementointi olisi eduskunnan kannalta poikkeuksellisen tärkeää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. — Kierroksen aloittaa edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.25 Kimmo Kiljunen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvoston puolustusselonteko linjaa Suomen puolustuskyvyn kehittämisen painopisteitä seuraavaksi vuosikymmeneksi. Se nojaa aiemmin hyväksyttyyn ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon. Puolustuksemme lähtökohtana on laaja turvallisuuskäsite ja yhteistyövarainen turvallisuus.

Puolustusselonteossa puolustusta tarkastellaan perinteistä maa-, ilma- ja merivoimiin perustuvaa kolmijakoa laajemmin. Teknologinen kehitys on tuonut uudenlaisia kyber- ja informaatioturvallisuuteen liittyviä tarpeita. Ne vaativat Suomelta aiempaa monipuolisempaa tulokulmaa puolustuspoliittisiin kysymyksiin. Käytämme termiä hybridiuhka. Se tarkoittaa laaja-alaista vaikuttamista, jonka torjuminen edellyttää viime kädessä kansainvälistä yhteistyötä ja koordinaatiota. Hybridiuhkiin vastaaminen korostaa Suomelle erityisesti Euroopan unionin yhteistyön merkitystä.

Arvoisa rouva puhemies! Tasavallan presidentti Niinistö totesi vastikään, että Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan lähtökohta on ylläpitää kansallista liikkumatilaa ja valintamahdollisuuksia. Suomen pitkäaikainen turvallisuuspoliittinen linja perustuu sotilaalliseen liittoutumattomuuteen. Tätä täydentää kahden- ja monenvälinen puolustusyhteistyö.

Olemme rakentaneet yhteistoimintaa Naton ja siihen kuuluvien maiden kesken muun muassa harjoitustoiminnassa sekä sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Tämä on tehty sotilaallisesti liittoutumattomana maana turvaten omat puolustusintressimme ja ylläpitäen sotilaallista suorituskykyämme mittavilla puolustushankinnoilla. Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan.

Erityisesti kehitämme osaamistamme ja edistämme pohjoista turvallisuutta yhteistyössä sotilaallisesti liittoutumattoman Ruotsin sekä myös Norjan kanssa. Meille yhä tärkeämpi turvallisuuspoliittinen viitekehys on Euroopan unioni, joka laatii parhaillaan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa määrittävää strategista kompassia. Sen taustalla on keskustelu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

unionin strategisesta autonomiasta ja syvenevästä puolustusteollisesta yhteistyöstä. Tämä on tärkeää erityisesti EU:n ulkopoliittisen uskottavuuden ja vaikuttavuuden kannalta.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen perustana on korkea maanpuolustustahto ja kansallinen yksituumaisuus keskeisimmistä turvallisuuspoliittisista linjauksistamme. Tätä tulee vaalia myös tulevaisuudessa. Mitä vähemmän jakolinjoja, sitä vähemmän on yhteiskunnassamme heikkoja kohtia, mitä murtaa. Vastavalmistunut parlamentaarisen komitean mietintö asevelvollisuuden kehittämisestä pyrkii omalta osaltaan vahvistamaan puolustuksellisia tarpeitamme ja kansalaisten tasa-arvoa.

Arvoisa rouva puhemies! Kuluvalla vuosikymmenellä puolustussektorin valtavin yksittäinen hanke on poistuvien Hornetien korvaaminen uusilla hävittäjillä. Olemme tässä hankinnassa aivan kalkkiviivoilla. Poliittisen päätöksenteon kannalta on kriittisen tärkeä kysymys, mitkä hävittäjäkandidaateista kykenevät hallitusohjelman mukaisesti korvaamaan Hornet-kaluston sotilaallisen suorituskyvyn täysimääräisesti. [Timo Heinonen: Oikein!] Tämä tarjoaa pohjan arvioida sitten eri kandidaattien mahdollisia eroja teollisen yhteistyön, huoltovarmuuden ja elinkaarikustannusten osalta. Olennaista on jatkossa kyetä säilyttämään puolustusbudjetin sisäinen tasapaino ilman pysyviä korotuspaineita.

Kiitän osaltani puolustusvaliokuntaa sekä parlamentaarista seurantaryhmää yhteistyöstä isänmaallemme keskeisen selonteon laatimisesta hyvässä ja parlamentarisessa hengessä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ronkainen.

14.30 Jari Ronkainen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuritonkin, kattava ja ennen kaikkea vaikuttava puolustussekonteko on tulossa maaliin. Haluan kiittää kaikkia eduskuntaryhmiä ja puolustusvaliokunnan jäseniä yhteistyöstä asiassa — erityiskiitos kuuluu valiokunnan puheenjohtajalle. Selonteko on yksimielinen, mikä kertoo siitä, että puolueilla on yhteinen ja realistinen näkemys puolustuspoliittisesta tilanteesta ja tarpeista.

Nostan selonteosta muutamia tärkeitä puolustuspoliittisia ratkaisuja:

Ensimmäisenä asevelvollisuusjärjestelmän kehittäminen. Kuten selonteko toteaa, asevelvollisuus ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuskyvyn perusta. Toimiva asevelvollisuus on välttämätön Suomen puolustamiseksi ja paras keino tuottaa riittävät joukot Puolustusvoimille. Vaikka itse asevelvollisuusjärjestelmä ei yhteisen arvion mukaan kaipaa suuria muutoksia, on rakenteellinen haaste pitää koulutettava reservi tarpeeksi suurena ikäluokkien pienentyessä. Muun muassa tähän haasteeseen ratkaisuja on etsinyt vuonna 2020 asetettu parlamentaarinen komitea, joka esittääkin kutsuntojen laajentamista koko ikäluokkaan.

Toinen haaste, johon ei vielä ole vastattu riittävän tehokkaasti, on kertausharjoitusten määrä. Vuosittain kertausharjoituksissa koulutettavien määrä on reilusti alle 20 000. Valiokunta katsookin, että määrää on nostettava seuraavan vaalikauden aikana ja tavoitteena tulee olla 25 000 koulutettua vuosittain. Laaja ja osaava reservi on puolustuksen kulmakivi, eikä sen kouluttamisesta tule tinkiä.

Henkilöstö on Puolustusvoimien selkäranka. Selonteossa todetaan, että henkilöstön jakamista ja toimintakykyä tuetaan laadukkaalla työaika- ja työkykyjohtamisella sekä käyttämällä ja kehittämällä joustavia työntekomenetelmiä ja työaikamuotoja. Lisäksi tarkastellaan Puolustusvoimien henkilöstön virka- ja työehtojen kehittämismahdollisuuksia rahoitusresurssien puitteissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Suurimpia uudistuksia selonteossa on paikallisjoukkojen kehittäminen. Tämä on täysin oikea suunta, jossa esimerkiksi aktiivisten reserviläisten, kuten vaikka maakuntajoukkojen, paikallistuntemus ja ammattitaito tulee parhaiten hyödynnettyä. Paikallisjoukot ovat omiaan kohottamaan reserviläisten intoa eri tehtäviin, kun joukkojen kehittäminen mahdollistaa reserviläisille mielekkään urapolun eritasoisissa poikkeusolojen tehtävissä sekä aktiivisen osallistumisen maanpuolustukseen.

Haasteita puolustussektorille tulee myös EU:n taholta, joka on jo pitkään valmistellut erilaisia ammusten lyijykieltoja. Tähän valiokunta mietinnössään puuttuu toteamalla, ettei mahdollinen lyijyasetus saa millään tavoin heikentää maanpuolustuskykyä tai -harjoittelua. [Timo Heinonen: Juuri näin!]

Myös erilaiset ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyvät haasteet koskettavat väkisin puolustussektoria. Valiokunta kuitenkin katsoo, etteivät ilmastonmuutokseen liittyvät toimet saa vaarantaa Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien suorittamista ja sotilaallista suorituskkyä.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä nostona haluan huomauttaa huoltovarmuuden kehittämistarpeista. Kotimaista puolustusteollisuutta on voitava hyödyntää paremmin kuin nykyään, sillä tällä hetkellä Suomen puolustushankinnoista vain noin 30 prosenttia tilataan kotimaisilta puolustusteollisuuden toimijoilta. Monissa muissa Euroopan maissa hankinnat keskitetään omaan maahan ja kotimaisuusaste on jopa yli 90 prosenttia. Kyseessä on merkittävä huoltovarmuustekijä, kun kriisitilanteessakin Suomessa on valmius valmistaa omaa puolustuskalustoa.

Suomen omat hankinnat eivät yksin riitä ylläpitämään suomalaisen puolustusteollisuuden ammattitaitoa ja kannattavuutta, vaan tarvitaan myös vientiä. Puolustustarvikkeiden vienti pitää turvata pitkäjänteisesti, ja vientilupien pitää olla yhdenmukaisia muiden Euroopan viejämaiden kanssa. Suomi ei voi lähteä näissä asioissa altavastajan asemasta.

Arvoisa puhemies! Kuten huomaamme, tälläkin sektorilla tulevaisuuden haasteita riittää, mutta puolustusasioissa eduskunta näyttää olevan hyvin yksimielinen ja kartalla siitä, mitä tarvitaan. Se on hienoa, sillä maanpuolustus on yhteinen asiamme puoluekirjaan katsomatta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kopra.

14.35 Jukka Kopra kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvaliokunta on julkistanut yksimielisen mietintönsä puolustusselonteosta. Itse puolustusselonteko on valmisteltu avoimella parlamentaarisella tavalla, ja kiitos sen valmistelutyöstä kuuluu tietenkin parlamentaariselle ryhmälle sekä puolustusministerille. Kiitos myös yksimielisestä mietinnöstä koko valiokunnalle.

Sisällöltään selonteko on laadukas ja antaa konkreettiset suuntaviivat Suomen puolustukselle seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi. Sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa olosuhteiden vaatimuksiin. Puolustuspolitiikkamme päämääränä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa sekä turvata valtiollinen itsenäisyytemme ja alueellinen koskemattomuutemme kaikissa olosuhteissa.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Turvallisuustilanteeseen vaikuttavat erityisesti Venäjän, Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kilpailuasetelma. Vaikka sodan uhka lähialueillamme tai voimakäyttö meitä kohtaan olisi epätodennäköistä, elämme silti jännitteisiä aikoja. Voimapoliti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

tiikka ja asevoimien hyödyntäminen poliittisten tavoitteiden ajamiseksi ovat ajankohtaisia ilmiöitä myös Euroopassa. Olemme viime aikoina todistaneet tätä, kun tilanne Ukrainan ja Venäjän välisellä rajalla on kiristynyt. Tapahtumat ovat osoittaneet, miten jännitteet Euroopan turvallisuudessa kulkeutuvat myös Pohjois-Eurooppaan ja voivat nopeasti muuttaa asetelman kireäksi. Itämeren ja arktisen alueen sekä Pohjois-Atlantin merireitit onkin nähtävä yhtenä sotilasstrategisena kokonaisuutena — ja tässä kokonaisuudessa Suomi muodostaa osansa, halusimme tai emme. Tästä syystä meidän on ymmärrettävä, mitä eri ilman-suunnissa lähialueidemme turvallisuudesta ajatellaan.

Arvoisa puhemies! Jännitteisessä maailmassa kumppaneiden merkitys on tullut Suomalaiselle aiempaa tärkeämmäksi ja avoimemmaksi. Suomi harjoittaa kansainvälistä puolustusyhteistyötään niin monenvälisesti, pienemmissä maaryhmissä kuin kahdensivustestikin. Selonteko ilmaisee selkeästi, mitä Suomi kansainvälisellä yhteistyöllään tavoittelee: puolustuskäytön tukemista, ennaltaehkäisykykyä ja pelotetta sekä tarpeen mukaan sotilaallisen avun antamista ja vastaanottamista. Kaikki tämä, mukaan lukien kansainvälinen harjoitustoimintamme, palvelee Suomen tarpeita ja puolustusta. Tämän on oltava selkeää meille kaikille.

Yhteistyö tapahtuu Suomen kansallisten intressien mukaisesti. Puolustusyhteistyömme painopisteenä ovat maat, jotka olisivat kriisitilanteessa Suomen puolustuksen näkökulmasta merkittäviä toimijoita Pohjois-Euroopassa ja Itämeren alueella. Erityisasemassa meidän kannaltamme ovat varsinkin Yhdysvallat, Ruotsi ja muut Pohjoismaat, kuten Norja.

Lisäksi meille on tärkeää Euroopan unionin puolustusulottuvuuden ja turvalausekkeiden kehittäminen. Vaikka unionin turvallisuusulottuvuus kehittyy tuskastuttavan hitaasti, se ei ole syy tinkiä kunnianhimosta. Maailma kaipaa nyt monin tavoin vahvempaa Eurooppaa, ja siksi myös turvallisuus- ja puolustuspolitiikan työkalupakkia on määrätietoisesti kehitettävä.

Yhtä tärkeää on yhteistyömme Naton kanssa. Vaikka emme ole Naton jäsen, on kaikki syyt käydä tiivistä poliittista keskustelua toimintaympäristömme kehityksestä. Luonnollisesti vielä parempi olisi, mikäli olisimme Naton jäsenmaa. Kokoomus on kannattanut Nato-jäsenyyttä vuodesta 2006 lähtien, ja tämä linja pitää edelleen.

Arvoisa puhemies! Maanpuolustuksemme kivijalka on yleinen asevelvollisuus ja reserviläisjärjestelmä. Suomen on kaikissa olosuhteissa pidettävä huolta maanpuolustuksen resurssien riittävyydestä. Viime kädessä vastuun Suomen puolustuksesta kantavat aina suomalaiset itse. Maanpuolustusjärjestelmäämme on kehitettävä siten, että mahdollisimman monella halukkaalla on mahdollisuus osallistua maanpuolustustyöhön.

Selonteossa tunnistetaan hyvin muuttuvien vaikutuskeinojen haasteet. Teknologisen kehityksen ja laajentuvien vaikuttamiskeinojen myötä puolustuksemme ensimmäinen rintama ei välttämättä alakaan enää Suomen rajoilta vaan jostain muualta, kauempaa. Täytyy ymmärtää, että raja rauhanajan ja sotatilan välillä ei ole selkeä, vaan tänä päivänä se voi olla hyvinkin hämärä ja vaikeaselkoinen. Siksi erityisesti kyber-, avaruus- ja ennen kaikkea laaja-alaisen vaikuttamisen eli hybridivaikuttamisen uhkiin varauduttaessa ja näitä kyvykkyyksiä kehitettäessä on yhteistyön siviiliyhteiskunnan kanssa oltava tiivistä.

Arvoisa puhemies! Suomi on maa, joka huolehtii kansallisesta puolustuksestaan mutta samalla kehittää kansainvälistä puolustusyhteistyötään päättäväisesti. Ajantasainen ja verkottunut puolustus yhdessä viisaan ulkopolitiikan kanssa kulkevat käsi kädessä ja luovat turvallisuutemme perustan. Tätä viestiä meidän on syytä korostaa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

14.41 Tuomas Kettunen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi juhlisti eilen itsenäisyyspäivää. Sinivalkoinen lippu liehui vapaana kaikkialla laajassa Suomenmaassa. Jokaisessa maamme kolkassa muistettiin 104-vuotiasta itsenäistä Suomea.

Talvisodan alkamisesta tuli marraskuussa kuluneeksi 82 vuotta. Nuori kansakuntamme taisteli itsenäisyydestään yhtenäisenä kansakuntana, antaen uhrauksia, valuttaen kyyneliä ja ponnistellen sisulla puolesta vapaan kansan. 105 kunnian päivää myöhemmin astui voimaan väliaikainen rauha. Suomi ja me nuoremmat sukupolvet olemme ikuisessa kiittolisuudenvelassa kansakunnan pelastajille, rintaman miehille ja naisille, unohtamatta kotirintaman raskaan työn raatajia. Veteraanien ja lottien perinnön vaaliminen on kunnia-asia. Emme tule koskaan unohtamaan uhrauksia. Kansakuntamme muistaa ja kiittää. [Timo Heinonen: Oikein!]

Raskaiden sotavuosien jälkeen rakensimme yhdessä tasa-arvoisen hyvinvointiyhteiskunnan: työtä ja toimeentuloa koko Suomeen, koulutusta ja kansalaisoikeuksia kaikille, terveydenhuoltoa ja hyvinvointia jokaisen ulottuville. Tänä päivänä olemme yksi edistyneimmistä valtioista. Suomi on maailman paras maa, ja tätä maata kelpaa ylpeästi puolustaa. [Ben Zyskowiec: Oikein!]

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuuden perusta on vahva maanpuolustustahto ja kansallinen yhtenäisyys. Keskustan eduskuntaryhmä kiittää puolustusvaliokuntaa yksimielisestä mietinnöstä ja selonteon perusteellisesta käsittelystä. Puolustusselonteko yhdessä mietinnön kanssa antaa vahvan selkänöjan kehittää puolustustamme tällä vuosikymmenellä. Puolustuksemme perusta rakentuu korkeasta maanpuolustustahdosta, kehittyvästä asevelvollisuudesta, laajasta ja harjoitetusta reservistä, asianmukaisesta varustuksesta ja toimivasta viranomaisyhteistyöstä. Asevelvollisuuskomitean esitykset toteuttamalla voimme vahvistaa asevelvollisuusjärjestelmää. Kutsunnat laajennetaan koko ikäluokalle, palveluskelpoisuutta arvioidaan laajemmin, reserviläisten osaamista hyödynnetään entistä paremmin ja siviilipalvelusta kehitetään tukemaan paremmin maamme kokonaisturvallisuutta.

Suomen puolustusta kehitetään tällä vaalikaudella voimakkaasti. Maamme hallitus on panostanut ennätysmäärän kansalliseen puolustuskykyyn. Suomessa on tällä hetkellä historian maanpuolustushenkisin hallitus. [Välihuutoja oikealta — Jussi Halla-aho: Aika pak-sua!] Kokonaisturvallisuuden malli on palvellut Suomea hyvin. Yhteiskunnan kriittisistä toiminnoista huolehditaan laajalla rintamalla: viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyöllä. Turvallisuusympäristön muutosten myötä on varauduttava ja torjuttava hybrdivaikuttamista, kehitettävä yhteistä tilannekuvaa, joka kattaa myös kyber-tilannekuvan, ylläpidettävä ja kehitettävä tehokasta rajaturvallisuusjärjestelmää ja varmistettava lainsäädännön ajantasaisuus.

Arvoisa puhemies! Hallitus panostaa kansallisen puolustuskykymme vahvistamiseen. Laivuehanke uudistaa merivoimamme. HX-hanke päivittää ilmavoimamme. Maavoimiin ja reserviläisiin panostaminen vahvistaa puolustusvoimiamme. HX-hankintaa on valmisteltu perusteellisesti ja ammattitaitoisesti. Asiallinen valmistelu ja päätöksenteko varmistavat sen, että saamme käyttöömmme suorituskkyiset hävittäjät, mikä vahvistaa koko maan puolustuskykyä pitkälle tulevaisuuteen. Kotimaisella puolustusteollisuudella on tärkeä rooli suomalaisen osaamisen ylläpitämisessä. Kotimainen puolustusteollisuus turvaa sotilaallista huoltovarmuuttamme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksesta huolehditaan kaikissa mahdollisissa olosuhteissa. Poliittiset tai taloudelliset suhdanteet eivät saa vaikuttaa varautumiseemme. Vahvaa kansallista puolustuskykyä tukee kansainvälisen puolustusyhteistyön laaja verkosto, harjoitustoiminta kumppaneiden kanssa ja viisas ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Tällä linjalla Suomen tulee kulkea. [Timo Heinonen: Yhtä lausetta lukuun ottamatta hyvä puheenvuoro!]

14.47 Atte Harjanne vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset täältäkin kollegoille ja asiantuntijoille ja tietysti myös valiokunnan puheenjohtaja Kanervalle tämän mietintöprosessin luotsaamisesta hienosti.

On varsin sopiva sattuma, että käsittelemme puolustusselonteon mietintöä päivä itsenäisyyspäivän jälkeen. Itsenäinen, vapaa ja demokraattinen Suomi on yhteinen menestystarina, jota on syytä juhlaa ja jonka aikanaan vaatima hinta on syytä muistaa. Itsenäisyyden ja vapauden tärkeä takaaja on onnistunut puolustuspolitiikka ja uskottava puolustus.

Kaikki eivät yhteiskuntajärjestelmäämme ja arvojamme kunnioita, ja niitä vastaan käydään ja kyseenalaistetaan sekä ulkoa että sisältä. Viimeksi viime viikolla kuulumme naapurista tukahduttavan etupiirijattelun kaihoa ja opimme äärioikeistolaisen terrorin valmistelusta. Valko-Venäjän hallinto pyrkii horjuttamaan Euroopan unionin yhtenäisyyttä ja toimintakykyä, Venäjä keskittää voimaa Ukrainan suuntaan. Muitakin huolestuttavia kehityskulkuja on.

Suomen sotilaallinen puolustus limittyikin osaksi laajempaa kehikkoa, jossa yhteiskuntaa on turvattava laaja-alaiselta vaikuttamiselta ja moninaistuvilta uhkilta ja ymmärrettävää laajan ja kovan turvallisuuden selkeä yhteys. Tästä näkökulmasta valtioneuvoston puolustusselonteko vastaa tarkoitustaan hyvin ja yhdessä puolustusvaliokunnan mietinnön kanssa muodostaa selkeät puitteet puolustuspolitiikalle ja suuntaviivat puolustuksen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Kuten valiokunta toteaa, tässä selonteossa korostuvat erityisesti kansainvälisen yhteistyön entistä tarkempi kuvaus, maa-, ilma- ja merivoimaulottuvuuden täydentyminen kyberillä, avaruudella ja informaatiopuolustuksella sekä yleisesti teknologisen kehityksen merkitys. Puolustusratkaisu joukkojen jaon osalta päivittyi, kun joukot jaetaan jatkossa vain operatiivisiin ja paikallisjoukkoihin ja paikallispuolustusta vahvistetaan.

Valmiuden ja puolustuskyvyn ylläpito muuttuvien uhkien maailmassa edellyttää riittävää resursointia. Pienen maan voimat eivät silti riitä mahdottomiin, ja rajallisista resursseista on saatava kaikki irti. Tämä edellyttää muun muassa saumatonta viranomaisyhteistyötä, tiiviitä kumppanuuksia yksityisen sektorin ja järjestökentän kanssa, asevelvollisten nykyistä joustavampaa käytettävyyttä valmiuteen ja virka-apuun ja kustannustehokkaita hankintoja. Uusi B2-palvelusluokka ja asevelvollisuuskomitean esittämät askeleet kohti sukupuolineutraalimpaa asevelvollisuutta ovat nekin perusteltuja.

Kansainvälisen yhteistyön arvo korostuu sekin entistä enemmän. Avunantolainsäädäntöä käytettiin hiljattain ensimmäistä kertaa. Vaikka Kabulissa oli kyse käytännössä enemmänkin omien viranomaisten tukemisesta, on selvää, että tällaisen operaation onnistumisesta on kiittäminen paitsi ammattitaitoisia sotilaita myös kansainvälisessä harjoittelussa hioutunutta yhteistyötä. Suomella on laaja verkosto tiiviitä kumppanuuksia ja käytännön valmius tiivistää yhteistyötä entisestään siinä määrin kuin poliittisesti haluamme. Nämä päätökset ovat pelkästään Suomen ja kumppanien käsissä, ulkopuolelta niitä ei sanella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Toimiva eurooppalainen puolustus on Suomen etu. Nyt se nojaa pitkälti Natoon, ja onkin luontevaa, että Nato-yhteistyö jatkuu tiiviinä. EU-tasolla puolustusta rasittaa protektionistinen hankintakulttuuri: kuten valiokunta toteaa, paremmin toimivan yhteistyön ja markkinoiden avulla nykyisellä varojen käytöllä voitaisiin ylläpitää korkeampaa puolustuskkyä tai vastaavasti saavuttaa nykyinen puolustuskky pienemmin kustannuksin. Puolustusteollisuuteen liittyen viennillä on aina myös ulko- ja turvallisuuspoliittinen ulottuvuus. Mahdollisimman yhdenmukainen, unionin arvoja noudattava ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tukeva EU-tason sitova vientipolitiikka olisikin siksi enemmän kuin tarpeen.

Koronapandemia on herättänyt huoltovarmuuden merkityksen. Huoltovarmuudesta on huolehdittava ja samalla tiedostettava, että teknologinen kehitys ja talouden muutokset muuttavat myös huoltovarmuuden edellytyksiä. Irrottautuminen fossiilienergiariippuvuudesta tukee samaan aikaan ilmastopolitiikkaa ja energiaomavaraisuutta.

HX- ja Laivue 2020 -hankkeiden myötä Suomen puolustusmenot harppaavat väliaikaisesti. Nämä ovat perusteltuja hankintoja, jotka tukevat Suomen puolustuskkyä vuosikymmeniksi. Rautaa ja softaa ostettaessa on silti muistettava, että puolustuskyyvyn uskottavuuden luo lopulta se porukka, joka hävittäjien puikoissa, näppäimistön ääressä tai kertausharjoituksissa on. Korkean maanpuolustustahdon edellytys on eheä yhteiskunta.

Puolustusvaliokunnan yksimielinen lausunto on rohkaiseva muistutus siitä, että poliittisista erimielisyyksistämme huolimatta tässä talossa kyetään myös yhteistyöhön. Tästä on hyvä yhdessä jatkaa työtä turvallisemman Suomen ja maailman eteen. [Ilkka Kanerva: Hyvä puhe!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mustajärvi.

14.51 Markus Mustajärvi vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusselonteon rakenne on kohtuullisen selkeä, samoin mietintö on kirjoitettu jäntevästi. Sisällön suhteen totta kai tehtiin kompromisseja, ja muotoiluista löytyy tulkinnanvaraisuutta. Muuten yksimielinen mietintö ei olisi ollut mahdollinen.

Puolustusvaliokunta, kuten myös ulkoasiainvaliokunta, lausunnossaan nostaa esiin sen, että riittävän laajan kansalaismielipiteen tuki kansainväliselle puolustusyhteistyölle on tärkeää. Tämä edellyttää avoimen yhteiskunnallisen keskustelun käymistä asiasta. No, tämä ei kuitenkaan toteutunut Suomen historian suurimman investoinnin, HX-hankkeen, yhteydessä. Puolustusvoimat pyrki vaikuttamaan omalla salaisella viestintäsuunnitelmallaan tiedotusvälineisiin, poliitikkoihin ja kansalaisiin, ettei kukaan kyseenalaistaisi strategisia hankintoja. Päättellen keskustelun vaisuudesta ja värityneisyydestä tavoitteessa onnistuttiin hyvin.

Puolustusselonteon aikajänne on noin 10 vuotta. Hävittäjäkauppa ulottuu 40 vuoden päähän ja sitoo Suomen myös ulko- ja turvallisuuspoliittisesti, ei pelkästään puolustuspoliittisesti, toimittajamaahan. Puolustusvaliokunta yhtyi mietinnössään valtiovarainvaliokunnan kantaan, että HX-hankinnan eri vaihtoehtojen elinkaarikustannukset on arvioitava realistisesti, etteivät poliittisen ohjauksen asettamat rajat ylity. Puolustusvaliokunta korostaa erityisesti sitä, että koko puolustusjärjestelmän toimivuus vaatii, että uusien monitoimihävittäjien käyttö- ja ylläpitokustannukset eivät ylitä 10:tä prosenttia vuotuisesta puolustusbudjetista.

Riskitekijöitä onkin paljon sekä hankkeessa itsessään että sen vaikutuksissa koko puolustussektoriin. Aikajänne on tavattoman pitkä. Indeksimuutoksia voi vain arvailla, sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

moin kuin valuuttakurssimuutoksia. Puolustusmateriaalien hinnat kallistuvat keskimääräistä nopeammin, ja asejärjestelmien uusiminen maksaa paljon. Jo nyt Puolustusvoimissa esiintyy vakavia ongelmia henkilöstön jaksamisen suhteen. Uutta henkilöstöä tarvitaan muun muassa kyberpuolustukseen, valmiuden kehittämiseen ja reservin ylläpitoon. Siirtyminen kahteen joukkokategoriaan sitoo sekin voimavaroja. Tulevien aikojen kansanedustajat ja ministerit voivat valmistautua siihen, että heitä tullaan lähestymään lakki kourassa ja käsi ojossa, kun rahat eivät riitä.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton mielestä meillä tulee olla riittävän hyvin varustetut maa-, meri- ja ilmavoimat sekä hyvin koulutetut varusmiehet ja reservi. Meillä maanpuolustustahto on poikkeuksellisen korkea. Se on ollut pitkään sellaisissa lukemissa, että monissa muissa maissa ei päästä niitä lähellekään. Jos kansalaiset kokevat yhteiskuntansa puolustamisen arvoiseksi, myös maanpuolustustahtoa löytyy.

Perinteisten uhkien rinnalle nousee myös uusia. Niihin pitää osata varautua taloudellisesti ja tiedollisesti. Teknologia kehittyy huimaa vauhtia, ja aiemmat käsitykset uhista ja sodankäynnin kuvasta voivat muuttua hyvinkin nopeasti. Puolustusvoimat kykenee suojaamaan omat tietoverkkonsa hyökkäyksiltä, mutta siviilielämän puolella tilanne onkin jo toinen. Esimerkiksi tässä olisi yksi mahdollisuus niille, jotka eivät halua suorittaa asepalvelusta mutta haluavat täyttää maanpuolustusvelvollisuutensa.

Arvoisa puhemies! Selonteossa ja mietinnössä nostetaan aiempaa voimakkaammin esille ympäristö- ja ilmastokysymykset. Puolustusvoimien energia- ja ilmasto-ohjelmaa päivitetään, hiilineutraaliustavoitetta edistetään ja tietoutta hiilijalanjäljestä lisätään. Viittaan puheeni alkuun: Jos kriittisesti arvioitaisiin strategisten investointien mittakaava ja tarkoituksenmukaisuus, taloudellinen kestävyys myös käyttö- ja ylläpitokustannusten osalta ja ilmastonmuutoksen torjunta, niin aina parempi. Ne kaikki liittyvät toisiinsa.

Ja lopuksi: Mietinnössä todetaan, että selonteko käsittelee asevalvontaa ja -riisuntaa suppeasti. Laajempaankin arviointiin löytyy perusteita. Esimerkiksi Tukholman kansainvälisen rauhantutkimusinstituutin SIPRIn tuoreen tiedon mukaan 100 suurimman asealan yrityksen myynti kasvoi viime vuonna 1,3 prosenttia, samaan aikaan kun maailmanlaajuisen talouskasvu supistui 3,1 prosenttia, ja eniten varustelumenojaan lisäsivät USA ja Kiina. Maailmanlaajuiset uhat — köyhyys, pakolaisuus ja ympäristötuhot — lisäävät sotilaallisia konflikteja, kun elinmahdollisuuksista ja -tilasta taistellaan. Valitettavasti se on johtanut välitysjärjestelmien rapautumiseen ja toisaalta kasvavaan epäluottamukseen sekä uskon aseellisten ratkaisujen voimaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Norrback.

14.57 Anders Norrback r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyään puolustuspolitiikka on erilaista kuin ennen. Ymmärrämme ilmiöitä eri tavalla, ja uhatkin ovat erilaisia. Myös käytettävissä olevat keinot ovat toisenlaisia. Tämän päivän haasteisiin on vastattava yhä laaja-alaisemmin.

Ärade talman! Som en följt av händelserna i Östeuropa har diskussionen om hybridhot gått het. Trots försök att skapa oro och tvivel bekräftar både redogörelsen och sakkunniga som hört i riksdagen det vi redan visste: att Finland är väl beredd inför olika hot och har förmåga att reagera på dem.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Arvoisa puhemies! Kuitenkin on selvää, että uudet sodankäynnin muodot asettavat meille uusia vaatimuksia. Monet ongelmista ovat sellaisia, että emme voi ratkaista niitä yksin. Siksi on tärkeää, että työskentelemme aktiivisesti EU:ssa ja Nato-yhteistyössä löytääksemme yhteisiä ratkaisuja muun muassa hybrdivaikuttamiseen, kyberuhkiin ja tekoälyyn liittyen.

Ärade talman! Försvarsutskottet påpekar i sitt betänkande att Sverige är den viktigaste bilaterala partnern för Finland. Svenska riksdagsgruppen stöder utskottets syn på att Finland och Sverige bör skapa bestående förutsättningar för militärt samarbete och gemensamma operationer som gäller under alla omständigheter. Vår målsättning ska vara ett djupare samarbete i utrikes- och säkerhetspolitiken som baserar sig på en gemensam vision och en gemensam riktning. Sverige är vårt viktiga grannland. Vi har en gemensam historia och vi delar samma värderingar. Våra länder har en långvarig och värdefull tradition av samarbete som vi måste värna om.

För Finland är samarbete mycket viktigt och värdefullt. Det är glädjande att samarbetet med Norge lyfts fram i försvarsredogörelsen. Finland har även ett långvarigt samarbete med USA. Det försvarspolitiska samarbetet med EU, Nato-samarbetet och Nordefco är centrala både för upprätthållandet av vår beredskap och för upprätthållandet av stabiliteten i vårt eget närområde, Östersjöområdet.

Arvoisa puhemies! Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä vahva ja yhtenäinen Nato on Suomen etu. Suomi on nykyisin sen tiivis, integroitunut yhteistyökumppani. Puolustusvaliokunta korostaa, että Suomen tulee ylläpitää mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä ja toimia siten, että mahdolliselle jäsenyydelle ei ole käytännön esteitä. Mahdollinen jäsenyys edellyttää laajaa poliittista tukea, minkä vuoksi julkinen keskustelu on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Yleiset kutsunnat ovat yksi Suomen puolustuksen kulmakivistä. Ruotsalainen eduskuntaryhmä ja RKP ovat jo vuosikymmeniä puhuneet siitä, että myös naisten tulisi kuulua kutsuntojen piiriin. Tuoreessa mietinnössään asevelvollisuuskomitea ehdottaa juuri sitä.

Värderade talman! Det allmänna uppbådet är ett viktigt steg i en riktning där jämlikhet och jämställdhet också är en del av vår försvarsfilosofi och där en persons styrkor och potential allt bättre tas i betraktande. Därför är det fint att det frivilliga försvaret ses som en viktig del av Finlands försvar.

Arvoisa puhemies! Diplomatia ja yhteistyö ovat aina olleet Suomen vahvuuksia. On tärkeää, että Suomi ylläpitää puolustusvalmiuttaan ja kehittää uusia mekanismeja uudenlaisiin uhkiin vastaamiseksi, mutta emme saa unohtaa sitä, mitä osaamme parhaiten: Suomi on maailman huippuluokkaa aktiivisessa ulkopoliitikassa, diplomatiassa, yhteistyössä ja kriisinhallinnassa. Teemme laaja-alaisesti työtä, jossa myös avustustyöllä, ilmastotoimilla ja kestäväen kehityksen edistämällä on tärkeä rooli. Maamme turvallisuus rakentuu useista palikoista, ja meidän tulee huolehtia niistä kaikista.

Värderade talman! Slutligen vill vi tacka utskottet för ett enhälligt betänkande och också den parlamentariska kommittén och alla som har jobbat med det här fina betänkandet. — Tack.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

15.01 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vetää nöyräksi tulla tänne itsenäisyyspäivän jälkeisenä päivänä puhumaan Suomen puolustuksen tilasta ja tulevaisuudesta. Edellisten sukupolvien työn ja uhrausten ansiosta elämme vapaassa, ihmis-oikeuksia ja demokratiaa kunnioittavassa maassa. He eivät kysyneet hintaa, vaan rakkaudesta tätä maata ja kansaa kohtaan tekivät, mitä tehtävä oli.

Värderade talman! Dagen efter vår 104:e självständighetsdag är det med stor ödmjukhet som vi diskuterar Finlands försvar i nuläget och i framtiden. Varje generation har ansvar för fosterlandets säkerhet, och nu är det vår tur.

Arvoisa puhemies! Jokaisella sukupolvella on vuorollaan vastuu isänmaasta. Nyt on meidän vuoromme — Jumala meille siinä tehtävässä viisautta antakoon.

Kiitän puolustusvaliokuntaa erittäin hyvästä työstä selonteon parissa. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää valiokunnan nostamia lainsäädännön muutostarpeita perusteltuina ja yhtyy toiveeseen pikaisista toimenpiteistä. Pidämme hallintovaliokunnan tavoin tärkeänä, että maan sisäistä, ulkoista ja sotilaallista turvallisuutta tarkastellaan yhä tiiviimpänä kokonaisuutena. Mitä paremmin rajapinnat tunnistetaan, sitä toimintavarmempi järjestelmä tositilanteessa on. Johtosuhteiden ja tehtävänjaon on niin lainsäädännössä kuin käytännössä oltava selviä kaikissa tilanteissa.

Toimintaympäristön muutoksia on seurattava tarkasti ja reagoitivalmiutta kasvatettava. Strategisten hankkeiden rinnalla tarvitaan riittävät resurssit kehittää perustoimintaa, joka on puolustuksen selkäranka. Kertausharjoitustoiminnan vahvistaminen on oikea toimenpide, samoin kuin paikallisjoukkojen kehittäminen. Vastaavaa paikallista näkökulmaa tulee jatkossa vahvistaa turvallisuusajattelussa ja kriiseihin valmistautumisessa laajemminkin, esimerkiksi elintarvike- ja energiantuotannon huoltovarmuudessa.

Kyber- ja hybridiuhkiin vastaamiseksi viranomaiset tarvitsevat pikaisesti mahdollisuuden jakaa ajantasaista tietoa keskenään yhteisen tilannekuvan ylläpitämiseksi, kuten valiokunta toteaa. Teknologian, tekoälyn ja avaruustoiminnan lisääntyessä on tärkeää varautua niiden tuomiin haavoittuvuuksiin.

Arvoisa puhemies! Tilanteessa, jossa Venäjän joukkojen kerrotaan lähestyvän Ukrainaa ja EU on vastikään joutunut Valko-Venäjän hybridihyökkäyksen kohteeksi, on omaa kriisivalmiuttamme arvioitava tarkasti. Maailmanpoliittisten suhteiden kiristyessä turvallisuuspolitiikan rooli korostuu. Jännitteiden vähentämisen ja rauhan rakentamisen tavoite nousee yhä tärkeämmäksi, ja se on läsnä yhä useammilla yhteistyöareenoilla. Tähän myös tuleva Etyjin puheenjohtajuus tarjoaa Suomelle mahdollisuuden.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö kommentoi kuluneella viikolla Venäjän kriittistä suhtautumista Natoon. Presidentti muistutti, ettei Nato-hakemus koske kolmatta osapuolta, vaan päätös jäsenyydestä on hakijan ja Naton jäsenmaiden välinen asia.

Arvoisa puhemies! Presidentin huomio on tärkeä, ja valiokunta on päättänyt samaan johtopäätökseen: Suomi tekee ratkaisunsa itse. Riippumatta nykyisistä ja tulevista kumppanuuksista on kristallinkirkkaasti pidettävä mielessä se, mikä mietinnössäkin linjataan: ”Suomen turvallisuuden ja koskemattomuuden varmistaminen on aina ensi sijassa Suomen oman varautumisen ja kykyjen varassa.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Valiokunta toteaa myös: ”Viime kädessä kyse on suomalaisen yhteiskunnan toimivuudesta, jonka pohjan muodostavat keskinäinen luottamus ja yhteishenki.” Tästä luottamuksesta ja yhteishengestä emme saa luopua, emme saa antaa jakolinjojen syventyä. Suomi tarvitsee nyt ja tulevana vuosikymmeninä kansan, joka on valmis puolustamaan isänmaata yhdessä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harkimo.

15.07 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Puolustuselonteko ja mietintö on hyvin tehty — kiitos siitä puheenjohtaja Kanervalle.

Maailma elää nyt epävarminta aikaa sitten kylmän sodan. Se näkyy ja tuntuu myös täällä Pohjois-Euroopassa ja Itämeren rannalla. Sitä tärkeämpää on, että Suomen puolustuspoliittinen linja ei ole mikään tuuliviiri. Kuten tasavallan presidentti Sauli Niinistö selkeästi sanoi: jos Suomi joskus hakee Naton jäseneksi, on se pelkästään Suomen oma asia ja valinta. Tässä hetkessä Naton suuntaan nykyinen tilanne ja tiivis yhteistyö ovat riittäviä Suomelle.

Suomen valinnat puolustuspolitiikassa ovat selkeitä: sotilaallinen liittoutumattomuus, tiivistyvä yhteistyö EU:n kanssa, asevelvollisuus ja koko maan puolustaminen. Erityisesti haluan korostaa maanpuolustustahdon merkitystä. Ilman koko kansan riittävää yhteistä tahtotilaa emme kriiseistä selviä. Suomalaisten maanpuolustustahto on jotakin sellaista, jota ei voi mistään ostaa, eikä sitä voi meiltä viedä pois, eli pidetään siitä kiinni ja hyvää huolta. Tuoreen tutkimuksen mukaan maanpuolustustahto on nousussa, eli suunta on oikea.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Uhkakuvat ovat muuttuneet ja sodankäynti muuttanut muotoaan. Tuoreet tapahtumat Puolan ja Liettuan rajalla voidaan lukea sodankäynniksi. Samanlainen pakolaisvyöry voi tulla meille ja meidän itärajallemme. Lainsäädännön pitää siinä hetkessä olla kohdillaan ja kriisivalmiuden kunnossa. Silloin on myöhäistä alkaa niitä selvittää, kun tilanne on päällä. Kansakunnan etu ja turvallisuus tietysti menevät aina lakien ja kansainvälisten sopimusten edelle, kun tosi on kyseessä.

Erilaiset keinot vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan ovat yhä monimutkaisempia. Kyse ei voi olla pelkästään Puolustusvoimien tehtävästä, vaan se vaatii eri viranomaisten hyvää yhteistyötä ja koko kansan parempaa sietokykyä. Ilmavoimien hävittäjähankinnat ja Merivoimien resurssien päivittäminen ovat tarpeen uskottavan puolustuksen takaamiseksi, mutta ne ovat yhdessä selkeä viesti myös ulospäin: Suomi on tosissaan. Samalla tavalla vaikuttaa myös tiivis yhteistyö puolustuksessa niin Ruotsin kuin Naton kanssa. Hävittäjähankinnoilla ei pidä tehdä minkäänlaista politiikkaa, ja päättäjien pitää kuunnella asiantuntijoita eli sotilaita.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Sotilaallisesta uhasta puhuminen ei ole mukava aihe, mutta se on tässä ajassa äärettömän tarpeellista. Rahalla selviää monessa tilanteessa, mutta ei tästä. Muuten olisimme Naton jäseniä ja meillä olisi palkka-armeija, mutta se ei ole Suomen malli. Kun asiat eivät maan sisällä ole kunnossa, kannattaa kiinnittää kansan huomio rajoille ja ulos. Tämä näyttää nyt olevan Venäjän tilanne. Venäjän motiivia keskittää joukkoja Ukrainan itärajalle voi vain arvailla. Ainakin Itämeren pohjassa kulkeva Nord Stream -kaasuputki kuuluu pakettiin. Venäjä haluaa sen käyttöön Yhdysvaltojen vastustuksesta huolimatta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

EU:n erilaisista Venäjä-pakotteista huolimatta täytyy toivoa, että yhteistyö toimii jatkossa paremmin niin energia-asioissa kuin muutenkin. On hyvä huomata, etteivät Nato ja Venäjä ole olleet tähän asti koskaan suoraan vastakkain sotilaallisessa tilanteessa. Toivotavasti tätä uhkaa voidaan lieventää Putinin ja Bidenin tämpäpäiväisessä keskustelussa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Tasavallan presidentti Sauli Niinistö on ansiokkaasti pitänyt dialogia yllä Venäjän, lännen ja Suomen välillä. Suomi valittiin turvallisuusjärjestö Etyjin puheenjohtajaksi vuodelle 2025, ja Niinistö on puhunut huippukokouksen järjestämisestä Suomessa, kun järjestön perustamisesta on kulunut 50 vuotta. Tälle hankkeelle on ehdottomasti saatava myös pääministerin, ulkoministerin ja koko hallituksen saumaton tuki. Eurooppa on Venäjän kehityksen takia liian kahtiajakautunut, ja juuri siksi kokous on saatava aikaiseksi. Kokous on kokous, mutta pelkästään sen järjestäminen auttaa merkittävästi elintärkeiden suhteiden luomisessa niin seuraavaa hallitusta kuin seuraavaa tasavallan presidenttiä.

Puolustustahto ja toimivat suhteet niin itään kuin länteen ovat Suomen puolustuksen kulmakiviä. [Ilkka Kanerva: Hyviä kannanottoja!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kaikkonen, 5 minuuttia.

15.12 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Tämä järjestyksessään toinen valtioneuvoston puolustusselonteko on nyt käsitelty perusteellisesti eduskunnan valiokunnissa. Puolustusvaliokunnan mietintö on kattava ja laadukas. Esitän kiitokseni hyvästä työstä puolustusvaliokunnalle sekä lausunnon antaneille valiokunnille. Yksimielinen mietintö on tyylikäs ja isänmaan etua palveleva saavutus. Kiitos myös hyvin perusteluista ryhmäpuheenvuoroista tässä salissa.

Edelleen kiitos kuuluu myös seurantaryhmälle. Suomen puolustusta rakennetaan parhaiten konsensuksella. Parlamentaarinen tuki ja riittävä yhteisymmärrys yli puoluerajojen ja hallituskausien on ensiarvoisen tärkeää, ja seurantaryhmän rooli on tässä keskeinen. Jaan mietinnössä esitetyn arvion, jonka mukaan seurantaryhmän osallistuminen selonteon valmisteluun on osoittautunut toimivaksi malliksi ja tätä käytäntöä on tarpeen jatkaa myös ensi vaalikaudella.

Puolustusvaliokunnan mietintö yhtyy selonteossa esitettyyn toimintaympäristökuvaukseen ja vahvistaa Suomen puolustusratkaisun perusteet. Mietinnössä annetaan vahva selkänöja selonteon sisältämille kehittämislinjauksille. Asevelvollisuus, koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana jatkossakin. Pidän tärkeänä, että asevelvollisuuden kehittäminen komitean esittämien kehittämislinjausten mukaisesti tuodaan esille. Aion osaltani laittaa liikkeelle varsin ripeästi jatkotyön ja valmistelun asiassa.

Mietintö antaa tukensa selonteon tärkeimmille tavoitteille, joihin lukeutuvat kyberpuolustuksen vahvistaminen, paikallispuolustuksen uudistaminen sekä Puolustusvoimien henkilöstömäärän lisääminen. Myös uusien toimintaympäristöjen — kyber-, informaatio- ja avaruustoimintaympäristöjen — esille tuominen on nähty tarkoituksenmukaisena.

Mietinnössä korostuu uhkaympäristö, jota lähestymme puolustusselonteossa laaja-alaisena vaikuttamisena. Mietinnössä tuodaan esille sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhä tiiviimpi kytkeytyminen toisiinsa ja kehittyvä kokonaisturvallisuuden toimintamalli. Kyberturvallisuus ja kyberpuolustus osana sitä ovat ajankohtainen esimerkki maamme turvallisuuden kannalta kriittisen tärkeästä kysymyksestä, jossa tarvitaan nykyistä syvempää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

poikkihallinnollista yhteistyötä. Selonteon edellyttämät selvitykset asiassa ovat jo käynnistyneet.

Arvoisa puhemies! Mietinnön linjaukset kyberpuolustuksesta ovat vahvat ja tarpeelliset. Puolustusvaliokunta pitää välttämättömänä, että pikaisesti selvitetään ne keskeiset toimet mahdollisine säädöshankkeineen, joiden avulla voidaan parantaa viranomaisten yhteistä tilannekuvaa kybertoimintaympäristössä. Valiokunta painottaa myös rahallisten resurssien lisäämistä ja kyberturvallisuuden johtamisen ja toimintamallien kehittämistä.

Selonteossa tuomme esille, että kansainvälinen puolustusyhteistyö vahvistaa omaa puolustuskykyämme. Mietinnössä pidetään hyvänä, että puolustusyhteistyö on kuvattu aiempaa selontekoa yksityiskohtaisemmin. Selonteko tullaan toimeenpanemaan systemaattisesti ja huolella puolustushallinnossa. [Ilkka Kanerva: Hyvä!] Puolustushallinto pitää puolustusvaliokunnan informoituna siitä, miten selonteon linjausten jalkauttaminen käytännössä etenee.

Arvoisa puhemies! Nostan lopuksi esille selonteon merkityksen keskeisenä strategisen tason ohjausasiakirjana. Selonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa toimintaympäristön vaatimuksia. On tärkeää, että mietinnössä tuetaan nykyistä selontekomenettelyä ja puolustuselonteon antamista jatkossakin omana kokonaisuutenaan. Suhtaudun myönteisesti mietinnön esitykseen keskustella turvallisuusselontekojen keskeisistä kysymyksistä täysistunnossa vuosittain. [Ilkka Kanerva: Erinomaista!]

Toimintaympäristömme on jännitteinen, monimutkainen ja vaikeasti ennakoitava. Sitä se oli selonteon laatimishetkellä, ja sitä se on myös tänä päivänä. Tämä edellyttää syvällistä perehtymistä niin virkamiehiltä kuin päättäjiltä.

Arvoisa puhemies! Lähdetään tältä pohjalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja nyt käynnistämme debatin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää keskustelussa puheenvuoron, nousemaan ylös ja V-painiketta käyttäen pyytämään puheenvuoroa. — Ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Kanerva.

15.17 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofonin ei vielä ollut päällä.

Nyt tuli luultavasti päälle. — Arvoisa puhemies! Kiitän hyvin voimaperäisesti kaikista käytetyistä puheenvuoroista. Aloitan debatin sillä, että Suomen diplomatialla on poikkeuksellisen tärkeä merkitys koko Euroopan turvallisuusrakenteen kannalta huomennakin. Mutta sanojen painoarvo kasvaa diplomatiassa, jos omat asiat ovat kunnossa, ja siihen puolustuselonteko tietysti tähtää paitsi oman kansallisen puolustuksemme kehittämisessä myöskin kansainvälisen yhteistyön vahvistamisessa. Tässä mielessä on poikkeuksellisen tärkeää jäädä nytkin seuraamaan, mitä tulee tämän päivän uutisissa esille niissä keskusteluissa, joissa Yhdysvaltain ja Venäjän valtiojohdot tapaavat toinen toisiaan. Näkisin, että ainoa ulospääsytie tästä umpikujasta tällä hetkellä olisi paluu Minskin sopimusten soveltamiseen, [Puhemies koputtaa] niiden käyttöönottoon ja niiden eteepäinviemiseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

15.18 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä vuorostani aloitan debatin tällä HX-hankkeella, johon viitattiin useissa puheenvuoroissa. Omassa puheenvuorossani totesin sen, että on hyvä saada nyt tietää, kun meillä tiedot on, mikä on näiden eri hävittäjäkandidaattien kyky täysimääräisesti täyttää tämä Hornet-kalusto. Se on sikäli tärkeää, että se avaa myöskin keskustelun näiden kandidaattien osalta näistä teollisen yhteistyön eroista ja myöskin elinkaarikustannuksista. Nämä luvuthan ovat huikeita. Jos 1 euro olisi 1 millimetri, niin tämä teollisen yhteistyön vaade eli 3 miljardia euroa, 30 prosenttia tästä hankkeen hinnasta, on 3 000 kilometriä, ja elinkaarikustannusten osalta se on peräti, jos se elinkaarikustannus olisi 20 miljardia euroa, 20 000 kilometriä, mutta me tiedämme, että jotkut näistä koneista maksavat 30 000 kilometrin verran, elleivät peräti maapallon ympäri — siis 1 euro on 1 milli. Nämä ovat niin tärkeitä asioita, että meidän täytyy pystyä vertailemaan näitä hävittäjäkandidaatteja myöskin teollisen yhteistyön kohdalta ja elinkaarikustannusten osalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ronkainen.

15.20 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille. Ministeriltä tuli monta sellaista hyvää elementtiä, että laitatte asioita eteenpäin, ja näin sen pitää ollakin.

Minulla itselläni yksi huolenaihe oli tämä kotimainen puolustusteollisuus. Siihen ette ainakaan vielä ottanut mitään kantaa. Tosiaan Suomi ostaa vain noin 30 prosentin luokkaa kotimaista, kun taas muualla Euroopan unionissa on jopa 90 prosentin kotimaaisuusaste. Kun meillä on ollut pitkään 2000-luvulle tavoitteena 50 prosentin taso, niin onko tätä mahdollisuus jollain konstilla nyt hivuttaa kuitenkin ylöspäin?

Tähän liittyvät tietysti myös meidän vienti ja se luvittaminen, mikä menee sitten enemmän ulkoministeriön tontille. Suomen ostot eivät yksin tietenkään riitä, siinä täytyy olla myös se vienti mukana. Miten te näette, onko siinä [Puhemies koputtaa] mahdollisuutta kehittää? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kopra.

15.21 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime vaalikaudella asevelvollisuuslakia muutettiin muun muassa siten, että turvallisuusympäristössä ilmenevän välttämättömän tarpeen sitä edellyttäessä voidaan reserviin kuuluvia asevelvollisia tasavallan presidentin päätöksellä määrätä kertausharjoitukseen välittömästi ilman viiveitä. Tämä on ollut erittäin tarpeellinen muutos, mutta edelleenkin lainsäädäntö ei mahdollista niin sanottua nopean toiminnan harjoittelua, toisin kuin esimerkiksi Virossa.

Nyt on esimerkiksi tuolta Ukrainan rajalta nähty, miten sotilaalliset jännitteet voivat kasvaa hyvinkin yllättäen ja nopeasti, ja tällaisiin erilaisiin ikäviinkin skenaarioihin meidän kyllä olisi syytä varautua etukäteen Suomessakin. Miten te, ministeri Kaikkonen, näette asiat: voisiko tähän jo ennakoon valmistautua ja varmistaa jotenkin, että meidän toimintatapamme ovat ajan tasalla, mikäli sellainen ikävä tilanne joskus erittäin nopeaa toimintaa vaatisi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

15.22 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Suomi panostaa puolustuksen strategisten suorituskykyjen päivittämiseen historiallisella tavalla, ja näin toimii maanpuolustuksesta vahvasti huolehtiva hallitus. Laivue 2020 -hanke kehittää Merivoimien suorituskykyä, ja nyt tämä HX-hanke tuottaa Ilmavoimille merkittävän suorituskyvyn pitkälle tulevaisuuteen. Kysyisin ministeriltä: millä tavalla varmistetaan myös Maavoimien operatiivisten joukkojen ja paikallisjoukkojen ajanmukainen varustus?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harjanne.

15.22 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tästä, mitä edustaja Ronkainen itse asiassa nosti esiin, tästä aseviennistä ja puolustusteollisuudesta. Valiokunta mietinnössään toi ilmi, että suurissa maissa jopa 90—95 prosenttia hankinnoista kohdistuu omiin yrityksiin kotimaihin. Tällaisesta protektionismistahan siis käytännössä seuraa tehottomuutta, ja se ei myöskään edistä puolustusyhteistyötä tällä saralla. Lisäksi se osaltaan vaikuttaa siihen, että eurooppalainen puolustusteollisuus on aika riippuvainen — myös meidän oma huoltovarmuus mutkan kautta — siitä, että aseita, puolustustarvikkeita, viedään maihin, joilla on hyvin kyseenalainen ihmisoikeus -track record, jos näin voi sanoa.

Ja olisi ollut kiinnostavaa kuulla, miten ministeri näkee, onko esimerkiksi tässä strategisen kompassin yhteydessä tai muussa ympäristössä mahdollista käydä keskustelua siitä, miltä näyttää mahdollisuus saada jykevöitettyä eurooppalaista ase- ja puolustustarvikevientipoliittikkaa yhtenäiseen suuntaan, mikä olisi myös Suomen ja meidän oman puolustusteollisuuden etu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mustajärvi.

15.23 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän kansainvälisen yhteistyön kehikseen liittyen: Meillähän on kahdenvälisiä sopimuksia yhdeksän, kolmenvälisiä kaksi, on Nato-isäntämaasopimus ja sitten maaryhmäkohtaista yhteistyötä. Haluan lainata mietintöä, jossa näihin liittyen on sanottu asia harvinaisen rehellisesti ja suoraan, viitataan näihin sopimuksiin: ”Vaikka asiakirjat eivät sido osapuolia oikeudellisesti eivätkä sisällä maiden välisiä puolustussitoumuksia, niillä on valiokunnan arvion mukaan tosiasiallisesti merkittävä vaikutus siihen, miten Suomi sotilaallisesti liittoutumattomana maana harjoittaa kansainvälistä puolustusyhteistyötä ja mitä tältä yhteistyöltä tavoitellaan.” Tästä syystä nämä sopimukset pitäisi kyllä alistaa reiluun poliittiseenkin keskusteluun siitä, mikä merkitys niillä on yksittäisinä sopimuksina ja mikä merkitys niillä on sitten yhdessä ja miten se vaikuttaa Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen asemaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Adlercreutz.

15.25 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Edustaja Kanerva nosti puheenvuorossaan esille Ukrainan tilanteen. Siinähan ollaan tilanteessa, jossa harjoituksen varjolla siirretyt joukot vieläkin ovat siellä paikallaan — mikä tietenkin tarkoittaa, että kyseessä ei ollut harjoitus lainkaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Ukrainan tilanteella on ollut paljonkin vaikutusta tähänkin puolustuselontekoon, ja voi hyvällä syyllä sanoa, että ne hankinnat, jotka nyt teemme, ovat tavallaan vastaus ehkä uuteen näkemykseen siitä, mikä on Euroopan turvallisuustilanne.

Tasavallan presidentti totesi ihan oikein, että päätös Natosta on Suomen oma päätös, ja siitä asiasta on toki hyvä muistuttaa myöskin naapureitamme välillä. Mutta jos me puhumme siitä, että se on oma päätös ja kuitenkin keskustelussa aika usein painotetaan sitä, että tilanne ehkä nyt ei ole oikea tai ehkä joskus olisi ollut tai että joskus tulevaisuudessa olisi, niin silloinhan me yhtä lailla ajopuuna annetaan käytännössä päättävältä muille. Silloin me ei olla aktiivinen toimija siinä keskustelussa, [Puhemies koputtaa] itse pohtien hyviä tai huonoja asioita tähän liittyen. Eli ohjaket pitää keskustelussakin ottaa itselleen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

15.26 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vuosina itänaapurimme on ollut aktiivisesti osallinen moniin Itä-Euroopan levottomuuksiin, eikä trendi näytä laantumisen merkkejä.

Täällä Suomessa on ylläpidetty Nato-optiota eli mahdollisuutta hakea jäsenyyttä, mikäli turvallisuuspoliittinen tilanne muuttuu siten, että asia tulee ajankohtaiseksi — aivan niin kuin kollegani Adlercreutz tässä totesi — mutta samaan hengenvetoon on kuitenkin painotettu useissa puheenvuoroissa, että mahdollisesta Nato-jäsenyydestä olisi järjestettävä kansanäänestys. Kysyisin puolustusministeriltä: miten te näette ja arvioitte tämän päivän kyber- ja hybridioperaatioiden myllerryksessä kansanäänestyksen järjestämisen onnistuvan mielikuvien muodostamisen näkökulmasta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

15.27 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustajat Adlercreutz ja Östman puhuivat viisaasti läntisen liittoutumisen ja Nato-jäsenyyden ja Natomukppanuuden kysymyksistä, ja kuten täällä on todettu, kokoomus on pitkään tietysti lähtenyt siitä, että Naton täysjäsenyys vahvistaisi ja asemoisi Suomea. Tietysti tällainen prosessi täytyy tehdä harkitusti ja laajalla rintamalla, ja siinä mielessä toivon myös vastausta tähän puolustusministerille esitettyyn kysymykseen siitä, miten voimme varmistaa, että se Nato-optio on meidän omilla käsissämme eikä tilanteen ajopuuna.

Tässä puolustuselonteossa sinänsä aivan oikein todetaan, että vaativa kansainvälinen harjoitustoiminta Suomen lähialueilla sekä yhteistoimintakyvyn kehittäminen nostavat sotilaallisten toimien kynnyistä Suomea kohtaan, ja kysyisinkin puolustusministeriltä: miten nykyisissä kumppanuusolosuhteissa maksimoimme tämän tyyppisen vaativan harjoitustoiminnan Suomen lähialueilla? Mitä toimia voimme tehdä osoittaaksemme, [Puhemies koputtaa] että tässä suhteessa olemme osa turvaverkkoa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koskinen.

15.28 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useampi puhuja kiinnitti huomiota tähän presidentti Niinistön Helsingin henki -aloitteeseen ja myöskin siihen, että Suomi on jo valittu vuoden 25 Etyj-puheenjohtajamaaksi. Nyt tätä prosessia pitäisi tietysti käyttää hyväksi sillä lailla, että niillä eri osa-alueilla, joita Etyj kattaa tai mitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

tämä Helsingin henki -huippukokous kattaisi, ollaan aloitteellisia ja mennään eteenpäin. Etyj on tunnetusti murentunut myös täällä puolustussektorilla, elikkä asevalvontajärjestelmät yksi kerrallaan ovat käyneet tehottomammiksi, ja Suomelle sopisi hyvin olla aloitteellinen tällä sektorilla, koskee se sitten rajavalvontaa, valtioiden täysivaltaisuuden turvaamista tai sitten varsinaisia asevalvontajärjestelyjä. Kysyisinkin: Olisiko täällä puolustusministeriön puolella mietittynä, miten tämän tulevan viisivuotiskauden aikana [Puhemies koputtaa] tätä sektoria kehitetään? Perustetaanko vaikkapa [Puhemies koputtaa] Asevalvonnan ystävät -maaryhmä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niemi.

15.29 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on puolueeton maa, Viro on Natoon kuuluva maa. Arvoisa herra ministeri, kysyisin teiltä tästä FinEst-hankkeesta: Mikä järki ja mikä peruste on tälle FinEst-hankkeelle? Elikkä ajatushan on se, että aika ajoin Viro Nato-maana valvoo Suomen ilmatilaa, aika ajoin puolueeton maa Suomi valvoo Nato-maa Viron ilmatilaa. Mikä viesti tämä on esimerkiksi Venäjälle Suomen suhteen puolueettomana maana? — Kiitos. [Markus Mustajärvi: Hyvä kysymys!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa annan ministeri Kaikkoselle 3 minuuttia, ja sen jälkeen otetaan lisää näitä vastauspuheenvuoroja.

15.30 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Kommentoin osaa näistä, sen, minkä ehdin.

Edustaja Kiljuselle: Nämä teollinen yhteistyö ja ylläpitokäyttö ovat meillä tässä keskeisiä kriteerejä, ja hankkeessa kyllä katsotaan näitä hyvin tarkasti. Jos on niin, että joku ei näitä läpäise, niin ei voi kilpailua voittaa.

Edustaja Ronkainen kysyi kotimaisen puolustusteollisuuden roolista. Sitä kyllä huomioidaan mahdollisuuksien mukaan, mutta tietysti realiteetti on se, että Suomesta ei löydy läheskään kaikkiin Puolustusvoimien tarpeisiin omaa puolustusteollisuutta ja osaamista. Myös viennin merkitys todella on merkityksellinen, ja sitä kautta voidaan turvata myös omaa huoltovarmuutta. Tietysti yksi merkittävä esimerkki siitä, että on panostettu kotimaiseen, on tämä Laivue 2020 -hanke, missä Merivoimien iso investointi toteutetaan Suomesa.

Edustaja Kopralla valmiuden suhteen: Valmiuden parantamiseksi on tehty erityisesti viime vaalikaudella hyvin paljon toimenpiteitä, mutta työtä jatketaan edelleen sen parantamiseksi. Vaikea uskoa, että meitä pystyttäisiin täysin yllättämään tänä päivänä.

Edustaja Kettunen kysyi Maavoimien varustelutilanteesta. Tämä malli, jossa sekä Ilma-voimien että Merivoimien isot investoinnit rahoitetaan erillisrahoituksella, mahdollistaa meidän Maavoimien kehittämisen ja myös paikallisjoukkojen kehittämisen ja tarvittavia investointeja sinne.

Edustaja Harjanne, strategisen kompassin yhteydessä tätä esittämääne keskustelua ei käsittäkseni kovin paljon ole käyty. Mielestäni voisi olla kyllä hyvä tavoitella vaikkapa yhteisiä vientikäytäntöjä EU-tasolla, mutta ihan helppoa se ei tule olemaan, koska siellä on erilaisia intressejä aivan selvästi. Sanoisin, että Suomen linja ei ole ainakaan lepsuimmasta päästä tässä suhteessa, vaan aika lailla kiinnitämme huomiota siihen, mihin vientilupia an-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

netaan. Tässä on tietysti tasapainoilua tämän edustaja Ronkaisen esittämän näkemyksen kanssa — se on sitten toinen puoli.

Edustaja Östman kysyi kansanäänestysasiasta Nato-jäsenyyden suhteen. Tämä kysymys ei ole ajankohtainen, ja en lähde sen takia sillä spekuloidaan, mutta jos se ajankohtaisuisi, niin varmasti nuo esittämämme kysymykset ja näkemykset olisi tärkeä huomioida.

Edustaja Mykkänen, Nato on ilmaissut selkeästi oman kantansa laajentumisen suhteen viime päivienkin aikana ja Suomi oman kantansa. Se on sinänsä kyllä kirkasta, mutta epäilemättä tänään aiheesta myöskin suurvaltajohtajat keskusteleval osaltaan.

Edustaja Niemi, FinEst-asiaa valiokunta oli käsitellytkin, ja nämä ovat ihan relevantteja huomioita, mitä esititte.

Valitettavasti aika loppui tähän, mutta jatketaan seuraavalla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

15.33 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on ollut hyvä puolustusministerionni: asioita on edistetty Suomi-kylki edellä — kiitos siitä. Haluan kiittää vielä tästä kriisinhallintaveteraanien ja rauhanturvaajien kuntoutusrahaasiasta, ja toivon, että se pysyy myös jatkossa riittävällä tasolla.

Uskottavasta maanpuolustuksesta on pidetty huolta. HX-hanke varmistaa meidän Ilma-voimien iskukyvyyn, Merivoimia laitetaan kuntoon, Maavoimia vahvistetaan rynnäkökivääreillä — jotka toivottavasti myös hankitaan Suomesta sakolaisina — mutta riittävästä henkilöstöstä ja palkkauksesta pitää huolehtia myös.

Sitten näistä vientiluvista joudun kyllä hivenen antamaan moitteita tai kritiikkiä. Tämän hallituksen aikana vientiluvat ovat kiristyneet, ja itse asiassa yhden vuoden aikana kiristyneen linjan takia on menetetty 700 miljoonan euron ulkomaankaupat. Toivon, että tätä hallituksessa pohditaan, sillä emmehän mekään osta hävittäjiä maalta ja totea niin, [Puhemies koputtaa] että jos joudumme sotaan, ettehan te sitten meille [Puhemies koputtaa] varaosia niihin myy. Pidetään huolta myös tästä puolesta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könntä.

15.34 Joonas Könntä kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Suomi on puolensa valinnut, emme me toki puolueettomia ole, mutta sotilaallisesti liittoutumattomia olemme. Suomi on osa länttä, ja meillä on omat velvoitteemme siinä.

Puolustuspolitiikassa Suomella on monta etua: ensinnäkin se, että me teemme sitä yhdessä, toisekseen se, että me suunnittelemme sitä hyvin pitkälle, ja kolmanneksi se, että se on määrätietoisesti toimeenpantu. Siitä ovat esityksenä nyt muun muassa tämä Laivue, pian päätettävä HX ja sen jälkeen Maavoimien uudistustarpeet.

Kun meillä on nyt ensi vuonna yksi rauhanajan suurimmista puolustusbudjeteista ja selvästi yksi puolustusmyönteisimmistä hallituksista mitattuna vaikkapa investoiduilla euroilla, tehdyillä päätöksillä, suoritetuilla kertausharjoituksilla, niin ministerille yksinkertainen kysymys: kun tämä linja nyt on erittäin hyvä ja meillä on niin sanottu vihervasemmistohallitus yksi militaristisimmista hallituksista Suomen historiassa, niin kuinka jatketaan, että pysymme vahvalla Puolustusvoimiin panostamisen linjalla?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

15.35 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! — Joo, ehkä ”isänmaallinen” hallitus voisi olla ”militaristista” hyväksyttävämpi termi.

Mutta ulkoasiainvaliokunnassa kriisinhallinta on tänä syksynä puhuttanut paljon. Kriisinhallinta on tärkeä Suomen ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikankin vakauden edistämisen väline maailmalla. Kriisinhallinta, kuten turvallisuus ylipäätään, ymmärretään laaja-alaisesti ja moniulotteisesti. Sotilaat eivät voi rakentaa demokratiaa tai oikeusvaltiota, mutta ilman sotilaallista kriisinhallintaa emme myöskään usein pysty tarjoamaan turvallista toimintaympäristöä siviilikriisinhallinnan, rauhanvälityksen, humanitäärisen avun tai kehitysyhteistyön toimijoille. Vakauden ja rauhan edistämiseksi tarvitsemme kansainvälistä saumatonta yhteistyötä ja toimintamalleja koordinaation ja yhteistoiminnan onnistumiseksi. Ulkoasiainvaliokunta lausunnossaan allekirjoitti peruslinjat kriisinhallinnan tavoitteista, mutta ehkä kysyn vielä tästä: [Puhemies koputtaa] kuinka saadaan henkilöstöä lisättyä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

15.37 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pienen ryhmän edustajana minulla on ollut mahdollisuus olla sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon seurantaryhmässä että myöskin puolustuspoliittisen selonteon seurantaryhmässä, ja nämä ovat molemmat tuoneet esille sen, miten tärkeää on, että me huomioimme tämän laaja-alaisen turvallisuuden. Ja on paljon sellaisia haasteita, joita, sanoisin, vielä sisäisen turvallisuudenkin selonteko tietyllä tavalla tangeeraa, puhutaan nyt esimerkiksi vaikka näistä kyber- ja hybridiuhkista. Olisinkin halunnut kuulla ministeriltä siitä, millä tavoin tätä selontekotyötä voitaisiin ehkä vielä enemmän saada toimimaan yhteen. Pidän tärkeänä myös sitä, että nämä selonteot ovat sinällään erillisiä mutta että niissä vielä paremmin pystyttäisiin huomioimaan se yhteinen turvallisuushuoli ja laaja-alainen turvallisuuskäytäntö, mikä näissä kaikissa nousee kyllä vahvasti esille.

Ja ihan lopuksi olisin kysynyt vielä tästä henkilöstön jaksamisesta. Armeijan kohdalla harvemmin puhutaan tämäläisyyksistä asioista, [Puhemies koputtaa] mutta tästä kuulee kyllä, että samalla tavalla työuupumus ja jaksaminen [Puhemies koputtaa] ovat myöskin kantahenkilökunnan haasteita.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

15.38 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin haluan sanoa kiitoksen puolustusministerille hyvästä yhteistyöstä monissa asioissa. Tietenkin täällä on useita tärkeitä asioita, mitkä ovat lähellä sydäntä: on se kriisinhallintaveteraanien rahoitus ja sitten myöskin vientilupien alaiset huolto- ja varaosatoimitukset. Kyllä näissä pitää toimia johdonmukaisesti.

Sellainen asia, mistä haluaisin kysyä, on se, kun valiokunta viittaa mietinnössään hallituksen vuosikertomuksesta antamaansa lausuntoon, jossa tuotiin esille, että mahdollisen EU:n lyijyasetuksen voimaantulo ei saa heikentää reserviläisjärjestöjen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä harjoitustoimintaan. Onko tämä ministeriössä huomioitu, ja miten aiotte tätä siellä edistää?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiuru, Pauli.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

15.39 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mietinnössä otetaan vahvasti mukaan kyberturvallisuus, informaatioturvallisuus, hybridiuhat ja jopa avaruus. Meillä on eräitä huolestuttavia piirteitä: painostamista ja vaikuttamista tapahtuu rauhan aikana, sotatilaa ei välttämättä julisteta, ja kaikki toimijuus kiistetään, mikä ollaan nähty nyt esimerkiksi Ukrainassa. Lainsäädännön kehittäminen on aivan keskeistä. Mietinnössä sanotaan, että valmiuslain päivittämistyö on aloitettu ja sen on huomioitava kattavasti erilaiset hybridiuhat. On myös huomioitava kybertoimintaympäristöön liittyvät lainsäädännön kehittämistarpeet ja viranomaisyhteistyö toki siinä mukana.

Tiedusteluasioista on yllättävän vähän. Tulkitsenko oikein, että tiedustelulainsäädäntö on hyvällä tolalla, kun sitä ei enää tarvitse tässä erikseen nostaa esille?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

15.40 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomelle on edullista, jos Euroopan unionin puolustusyhteistyö syvenee. EU:n tulee lisätä turvallisuuttaan kovenevan suurvaltakilpailun paineessa. EU tarvitsee omaa sotilaallista voimaa eikä voi ainoastaan tuudittautua Yhdysvaltojen tarjoamaan sotilaalliseen turvaan unionin Nato-jäsenille. EU:n ja Naton yhteistyön tiivistäminen on kannatettavaa ja myös luonnollista, kun otetaan huomioon, että unionin 27 jäsenmaasta 21 on Naton jäseniä. Lisäksi on yhdistettävä voimat, jotta voidaan paremmin varautua modernille sodankäynnille tyypillisiin kyber- ja hybridiuhkiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sankelo.

15.41 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on puhuttu taksonomiasta, eli EU:n rahoituskriteeristöä, liittäen se energiaan ja metsiin. Taksonomialla voi olla merkitystä kuitenkin myös puolustusteollisuudelle. Tämä näyttää mahdolliselta siitä huolimatta, että kyseessä on Suomen ja Euroopan turvallisuuden kriittinen osa. Tietojen mukaan tilanne on huononemassa. Jo tehdyille päätöksille on tyypillistä voimakas yksinkertaistus, jossa puolustusteollisuus pahimmillaan niputetaan yksiselitteisesti epäeettisten toimialojen joukkoon. Välitön vaikutus negatiivisesta leimasta on rahoituksen saatavuuden vaikeutuminen. Muutamissa EU-maissa eräiden puolustusyritysten rahoitus on katkaistu vetoamalla kriteeristöön. Tilanne tulee olemaan hankala erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille, joita on Suomessa.

Arvoisa puhemies! Suomessa puolustusteollisuus on osa kokonaisturvallisuutta. Arvostettu ministeri, mitä tässä pitäisi tehdä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen.

15.42 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomainen asia, että tämä selonteko on yksimielinen. Tämä on erittäin arvokas paperi sekä tasavaltamme presidentille että myös puolustusministeriötä vetävälle ministeri Kaikkoselle, koko Puolustusvoimille ja koko Suomen turvallisuudesta huolehtivalle henkilökunnalle.

Yksimielisyys on aina voimavara, jonka tärkeyttä on vaikea olla korostamatta liikaa. Sitä ei voi korostaa liikaa, se on äärimmäisen tärkeä asia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Toinen asia on sitten tämä suomalaisten suhteiden hoitaminen. Kun kalustopuoli ja koulutuspuoli ovat kunnossa, niin yhä tärkeämmäksi nousee tässä maailmassa hyvien suhteiden ylläpito naapureihin. Urho Kekkonen sanoi aikoinaan, että pidetään ne ystävät lähellä ja vihamiehet mahdollisimman kaukana, ja tämä sanonta sopii tähän aikaan erittäin hyvin. Idänsuhteet Venäjälle ovat meille todella tärkeitä. Luottamuksellinen keskustelu heidän kanssaan on aivan välttämätöntä, ja se luo sitten mahdollisuuksia monelle muulle hyvälle.

Ja viimeisenä asiana, arvoisa rouva puhemies, vielä se, että kun puhumme hyvästä yhteistyöstä, niin meidän pitää olla kansainvälisissä toimissa aina [Puhemies koputtaa] siinä lääkärin asemassa eikä tuomarin asemassa, kuten Kekkonen senkin viisaasti sanoi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma.

15.44 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla oli mahdollisuus viime viikon torstaina osallistua Etyjin ulkoministerikokoukseen Tukholmassa ja kuunnella Venäjän ja USA:n ulkoministerien puheet. Ja täytyy sanoa, että hyvin kovia olivat nuo puheet. Ne ehkä kertovat myöskin siitä kiristyvästä ilmapiiristä, mikä meillä on myöskin puolustussektorilla. Puhutaan Ukrainasta, erityisesti Venäjän pelinappulana, siitä, mitä tapahtuu Valko-Venäjällä, ja niin edelleen. Suomi ei ole edelleenkään Naton jäsen, mutta meidän täytyy kuitenkin miettiä, kuka meitä sitten auttaisi siinä tilanteessa, jos me pahaan välikäteen joutuisimme.

Me kokoomuksessa olemme lähteneet siitä, että olisi hyvä, jos tätä EU:n yhteisvastuulauseketta eli artikla 222:ta käytettäisiin, jotta siihen vetoava EU-maa saisi käynnistettyä EU:n tasolla koordinoitun avunantoprosessin. Arvoisa puolustusministeri, mitä mieltä olette tästä kokoomuksen vetoomuksesta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Minun laskujeni mukaan kaikki ovat saaneet vähintään yhden puheenvuoron. Kysyn vielä, haluaako tässä vaiheessa edustaja Kanerva vastauspuheenvuoron. Jos haluatte, niin olkaa hyvä. Ja sitten vielä ministeri vastaa, ja sitten menemme puhujalistaan. — Edustaja Kanerva, olkaa hyvä.

15.45 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos katsoo Euroopan unionia, niin sen kehittämisessä ja uudistamisessa ehkäpä puolustussektori on se, joka on driverin, kuskin, paikalla tällä hetkellä. Ja täytyy kyllä sanoa, että myöskin Suomen kansallisessa debatissa, keskustelussa, puolustuspolitiikka on noussut toimintaympäristössä olevien muutosten takia keskiöön tavalla, joka minusta puolustaa hyvin suomalaisten asemaa, Suomen roolia sekä ulkopolitiikassa että puolustuspolitiikkaa koskien. Sen vuoksi on tärkeää, että puolustusasioita hoidetaan sillä mentaliteetilla, joka ymmärtääkseni tällä hetkellä Suomessa vallitsee. Siitä kuuluu erityinen ansio istuvalle ministerille ja hänen johtamalleen esikunnalle, samoin siitä yhteistyöstä ulkopolitiikan ja puolustuspolitiikan välillä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kaikkonen, 4 minuuttia.

15.46 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvistä huomioista ja kysymyksistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Tähän vientilupa-asiaan vielä, mihin edustaja Heinonen kiinnitti huomiota. Varsinkin näissä ulko- ja turvallisuuspolitiikka-arvioissa ulkoministeriöllä on keskeinen rooli. Myös tämä on hyvä huomioida tässä asiassa.

Edustaja Könttä toi esille, että tällä hallituskaudella on vahvat panostukset maanpuolustukseen. Se on totta, ja se on hyvä näin, mutta toki täytyy sanoa, että pohjat sille luotiin jo edellisen hallituksen ja eduskunnan ja ehkä jo sitäkin edeltävän hallituksen ja eduskunnan aikana. Tässä on aika pitkä kaari, ja luotan siihen, että myös seuraava hallitus — mikä se sitten ikinä onkaan — tämäntapaisella linjalla jatkaa. Ja kun kysyitte, kuinka varmistetaan, että näin jatketaan, niin itse asiassa näkisin niin, että kun tämä selonteko ja tämä mietintö hyväksytään, niin se varmistaa sen, että tämä pitkä linja säilyy. Mutta toki varmasti joka hallitusneuvotteluissa näistä asioista omat keskustelunsa täytyy käydä, ja toivon, että kaikki pitävät isänmaan turvallisuuden arvon korkealla.

Edustaja Hopsu kysyi kriha-henkilöstöstä. No, ainakin se on tehty, että olen tehnyt joidakin päätöksiä, joilla kriisinhallintahenkilöstön taloudellisia etuisuuksia on parannettu tässä vuoden kahden sisällä, ja se on tilannetta käsittäakseni ainakin hieman parantanut. Kyllä nämä paikat on kohtuullisen hyvin saatu täytettyä, ainakin toistaiseksi, mutta totta kai tämän asian perään täytyy jatkossakin katsoa mahdollisuuksien mukaan.

Edustaja Essayah käsitteli muun muassa tätä selontekoprosessiasiaa. Siitä on valiokunnassa puhuttu ja eduskunnassa puhuttu, ja minusta tässä on syntymässä kyllä yhteinen näkemys siitä, miten tässä voitaisiin jatkaa. Henkilöstön jaksaminen — siihen on kiinnitetty huomiota Puolustusvoimissa ja kiinnitetään vastakin. Järjestöjen täytyy tässä käydä jatkuvaa keskustelua ja esimerkiksi sopimusten kautta etsiä ratkaisuja, ja totta kai tämä linjaus henkilöstön lisäyksestä on hyvin tärkeä tässä, se että se menee eteenpäin, ja hienoa, että valiokuntakin sitä alleviivasi.

Edustaja Mäenpää kysyi tästä reserviläisjärjestöjen ampumaharrastustilanteesta. Puolustusministeriö on hoitanut tätä asiaa tuon EU:n kemikaaliviraston suuntaan ja tuonut esiin nämä Suomen erityistarpeet. Tässä on töitä kyllä tehty.

Edustaja Kiuru kysyi tiedustelulainsäädännöstä, onko hyvällä tolalla tämä lainsäädäntö. No sehän on vielä aika tuoretta lainsäädäntöä, ja ehkä on liian varhaista vielä sanoa siitä lopullisia johtopäätöksiä. Pääsääntöisesti se on hyvällä tolalla, mutta kyllä siellä voi olla hienosäätötarpeita edelleenkin, ja eduskunnan on varmaan syytä tätä arviointia osaltaan myöskin jatkaa. Se on ehkä tyypillisesti semmoista lainsäädäntöä, jonka pitää elää ajassa.

Edustaja Sankelon näkökulma on noteerattu. EU-tason vaikuttamista tässä asiassa tarvitaan, ja tämä vaikuttamistyö on niin ikään kyllä käynnissä.

Edustaja Hoskonen alleviivasi yksituumaisuutta puolustusasioissa, ja kyllä todella hienolla tavalla yhteistä näkemystä on täältä salista ja valiokunnista löytynyt. Ja kuten edustaja Mustajärvi totesi, se on varmaan edellyttänyt vähän vastaantuloa ja kompromissejakin, mutta arvostan kyllä sitä, että salin laidasta laitaa ja keskeltäkin on löytynyt sitten valmiutta kuunnella myös toisen näkökulmia tässä isänmaan turvallisuuden kannalta tärkeässä kokonaisuudessa.

Edustaja Kauma kysyi tästä solidaarisuusasiasta. Tämä asia on prosessissa, varsinkin tuon strategisen kompassin työn kautta. Siellä on varsinkin tästä 42.7:stä käyty keskustelua, ja siihen tullaan palaamaan lähikuukausien aikana.

Koska kello vilkuttaa punaista ja aika loppuu, niin lopuksi esitän vielä kiitokset koko eduskunnalle ja erityisesti edustaja Kanervalle, joka on tässä valiokunnan puheenjohtajana tärkeää tehtävää hyvin hoitanut. — Kiitoksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Turtiainen.

15.50 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Puolustuselonteko on pitkä asiakirja ja sisältää monia yleviä lauseita. Onko lauseiden takana faktoja tai voimaa, se on toinen kysymys.

Tällä hetkellä suurvaltojen suhteet ovat koetuksella ja tilanne on kireä monin paikoin. Suomen geopoliittinen asema sisältää erityisiä herkkyystekijöitä, eikä asemaamme ole muuttanut Euroopan unioniin kuulumisen, vaikka moni tällaista kuvittelee. Euroopan unioni ei ole puolustus- tai sotilasliitto — onneksi näin. Selonteon viittaukset Lissabonin sopimuksen avunantolausekkeisiin eivät vastaa todellisuutta, sillä tällä hetkellä Ranska on ainoa maa EU:ssa, jolla on merkittävää sotilaallista voimaa. Mahdollisessa kriisitilanteessa kaukaiselta Ranskalta on turha odottaa meille apua. Kaikkein tärkein asia on, että pidämme yllä uskottavaa ja riittävän voimakasta puolustusta, mutta lähtökohtien täytyy olla täysin kansalliset ja realistiset.

Valitettavasti puolustusasioissa Suomi on lähtenyt mukaan EU:n ideologiaan. Esimerkkinä käy Mali, jonne suomalaisten piti mennä Ranskan avuksi. Kun selvisi, että vastassa Malissa on venäläisiä erikoisjoukkoja, projekti loppui. Sanon tämän nyt selvästi: Suomella ei ole voitettavaa Ranskan omissa kriiseissä Afrikassa. Ranska käyttää EU-puolustusta ja solidaarisuuspuheita savuverhona omien intressiensä ajamiseen. Kun Suomi tarvitsisi apua vaikkapa metsäasioissa, äänestävät Ranska ja Italia neuvostossa Suomea vastaan. Se siitä eurooppalaisuudesta. EU:n liittovaltiokehitys siis päinvastoin heikentää Suomen asemaa, mutta EU-ideologit eivät tätä ymmärrä.

Odotetusti selonteko maalaa Venäjästä negatiivisen kuvan. On totta, että aseellista voimankäyttöä ei voida sulkea pois, mutta helposti unohtuu, että tällaiseen tilanteeseen jouduttaisiin todennäköisemmin osana laajempaa kansainvälistä selkkausta. Suomelle tässä geopoliittisessa asemassa olisi parasta puolueettomuuspolitiikka, sillä ne ulkomaiset tahot, jotka lähellä ja kaukaa agitoivat suomalaisia Venäjää vastaan, eivät kuitenkaan vastaa seuruksista. Kansainvälisessä politiikassa ei ole ystäviä, vain intressejä. Arvioni on, että keskustelua Nato-jäsenyydestä pyritään pitämään yllä vaikka väkipakolla. Mikäli Suomi tai Ruotsi liittyy Natoon, voi se merkitä tarpeetonta tilanteen kiristymistä meillä ja lähialueillamme. Jos tarve on, suurvallat kyllä löytävät keskinäiset ratkaisunsa Suomea koskien ilman Suomeakin. [Ben Zyskowiec: Ja meidän pään yli!] Näin on ollut historiassakin.

Kun tätä asiakirjaa ja valiokunnan mietintöä lukee, voi havaita, miten EU:lle pyritään luomaan merkittävää roolia. Se ei perustu tosiasioihin, sillä EU-maat ovat selkeästi jakaantuneita puolustuskysymyksissä: osa nojaa Natoon, Ranska taas haluaa EU-liittovaltiolle armeijan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi mainitsen yhden erittäin tärkeän seikan: Selonteossa esitetään, että jos turvallisuus lähialueillamme tai muualla Euroopassa olisi uhattuna, ei Suomi EU:n jäsenenä voisi olla ulkopuolinen. Tämä lause on harkitsematon, vaarallinen ja suorastaan tyhmä. Meidän nimenomaan tulee olla ulkopuolinen, jos näin kävisi. Syykin tähän on selvä: niin muutkin pitäisivät itsensä ulkopuolella, jos me joutuisimme kriisiin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowiec.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

15.56 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Venäjän ulkoministeri Sergei Lavrov sanoi viime viikolla Tukholmassa: ”Sotilaallisen yhteenoton painajaisskenaario on palaamassa Eurooppaan.” Totta, mutta kuka on aiheuttanut tämän tilanteen? Mikä maa ylläpitää ja kiristää jännitystä Ukrainan rajalla keskittämällä sinne ennennäkemättömän määrän sotajoukkoja ja aseistusta ja lähes uhkaamalla sodalla keskellä Eurooppaa? Venäjä. Mikä maa miehitti vastoin kaikkia keskeisiä kansainvälisiä sopimuksia Krimin niemimaan ja liitti sen laittomasti itseensä? Venäjä. Mikä maa loukkaa naapurimaansa suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta ylläpitämällä sotaa Itä-Ukrainassa? Venäjä. Mikä maa surmaa yksittäisiä ihmisiä Euroopassa kielletyllä kemiallisella aseella? Venäjä. Mikä maa tukee Valko-Venäjän diktaattoria, kun tämä yrittää painostaa naapurimaitaan ja Euroopan unionia käyttämällä siirtolaisia häikäilemättömästi hyväkseen? Venäjä. Aivan, toden totta: Venäjä, Venäjä, Venäjä. Edellä olevaa listaa voisi jatkaa vaikka kuinka pitkään. Kaiken tämän valossa Lavrovin puheet Tukholmassa ja Venäjän muutkin viimeaikaiset esiintymiset ovat irvokasta propagandaa.

Miksi Venäjä toimii näin? Venäjän johdon motiiveista on vaikea saada selvää, mutta itse uskon, että kyseessä on oman vallan pönkittäminen. Siihen sopii hyvin, että lietsotaan kansalliskiihkoa ja annetaan ymmärtää, että eletään sellaisen uhan alla, että pahantahtoiset ulkovallat uhkaavat maata. Silloin kansalaisille ei ehkä ole niin väliä, vaikka elintaso ei nouse ja vaikka niin sanotut sisäiset viholliset kuristetaan lähes sananmukaisesti hengiltä.

Miten Suomen tulee tähän tilanteeseen suhtautua? Kaikesta edellä sanomastani huolimatta kannatan hyvien poliittisten ja taloudellisten suhteiden ylläpitämistä Venäjään. [Eduskunnasta: Se on viisautta!] Ymmärrän ja hyväksyn tietenkin sen, että valtiojohto ja diplomaatit puhuvat Venäjästä aivan eri tavalla, diplomatian kielellä, kuin minä tässä. Eron Neuvostoliiton ja suomettumisen aikaan on kuitenkin oltava juuri siinä, että meidän muiden — rivipoliitikkojen, median, kansalaisjärjestöjen, tieteen ja tutkimuksen, kouluopetuksen ja niin edelleen — on puhuttava totta Venäjän asioista. Siksikin tämä puhe.

Mitä sitten lännen tulee tehdä Venäjän uhittelun edessä? Keskustelut ja dialogi ovat aina paikallaan, niitä nyt tarvitaan. Konfliktin kärjistymistä on pyrittävä välttämään. Samalla on selvää, että Venäjän vaatimukseen Euroopan jaosta etupiireihin ei tule suostua. Länsivallat antoivat Hitlerille periksi Münchenissä vuonna 1938. Tiedämme, mitä siitä seurasi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

16.00 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! On 82 vuotta siitä, kun talvisota syttyi. Myös täältä eduskunnasta lähdettiin rintamalle ja annettiin suurin uhri, jonka voi antaa isänmaan hyväksi. Eduskunnan puhemies Väinö Hakkila lausui aikanaan eduskunnassa seuraavat muistosanat: ”Taistelu maan vapauden puolesta vaatii uhreja. Myöskin eduskunta on menettänyt sankarikuoleman kautta taistelukentällä edustaja Väinö Havaksen. Hänet valittiin viime vaaleissa eduskuntaan, jossa hän suorudellaan ja oikeamielisyydellään saavutti suurta arvionantoa edustajatovereittensa puolelta. Valitamme syvästi, että hänen tuolinsa on tänään tyhjä, ja sitä koristaa kunnioittavan surumme osoituksena laakeriseppele.”

Arvoisa puhemies! Tehtävämme on hoitaa Havaksen ja sodan käyneen sukupolven perintöä ja kunnioittaa menneiden polvien työtä. On huolehdittava uskottavasta puolustuksesta. Tähän liittyy myös puolustuspoliittinen selontekomme. Kiitos ministeri Kaikkoselle

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

ja valiokunnalle yksimielisestä mietinnöstä. Yksimielisyys on arvokas ja vaalimisen arvoisen asia.

Suomi on kansainvälisesti vertailtuna vakaa ja turvallinen maa. Itsenäisyys ei ole syntynyt itsestään, eikä se itsestään myöskään pysy. Suomen puolustuksen tukipilareita ovat aikaansa seuraava yleinen asevelvollisuus, hyvin koulutettu ja säännöllisesti harjoitteleva reservi, koko maan puolustaminen, korkea puolustustahto ja kansallinen yhtenäisyys. Pidetään niistä huolta.

Tämän viikon hyvä uutinen oli se, että suomalaisten maanpuolustustahto on noussut viime vuodesta. Asevelvollisuus tulee nähdä jatkuvana oppimisena, jossa nuoret oppivat hyvin merkittäviä asioita tulevaisuutta ja elämää varten. Varusmiespalvelus ja siihen liittyvä johtamiskoulutus onkin hyvä lukea hyväksi tulevaisuuden opinnoissa, kuten esimerkiksi Vaasan yliopistossa jo nyt tehdään.

Parlamentaarinen komitea esitti hiljattain koko ikäluokan kutsumista kutsuntapäivään, jolloin sekä miehet että naiset saivat tietoa maanpuolustuksesta ja asevelvollisuudesta sekä naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta. Olisi tarpeen, että eri viranomaiset toteuttaisivat kutsuntatapahtuman yhteydessä nuorten aikuisten hyvinvoinnin tarkastelupisteen, jossa miesten ja naisten mielen- ja muu terveys sekä elämäntilanne käytyä läpi. Tukea tarvitsevat saivat tarvitsemansa tuen. Kaikki pidettäisiin mukana.

Arvoisa puhemies! Suomeen ei kohdistu tällä hetkellä välitöntä sotilaallista uhkaa, mutta tilanteet voivat muuttua nopeasti. Suomi tarvitsee nykyisen kokoiset 280 000 sotilaan sodanajan joukot maamme puolustamiseksi. Näistä sodanajan joukoista yli 95 prosenttia on reserviläisiä. Jatkossa meillä on sekä operatiivisia joukkoja että paikallisjoukkoja, jotka toimivat kotiseutujemme turvana. Niissä hyödynnetään uudella tavalla reserviläisten osaaamista ja paikallistuntemusta.

Puolustusvoimat tarvitsevat tulevina vuosina niin uudet hävittäjät ja muut investoinnit kuin lisää henkilökuntaa, jonka jaksamisesta ja jatkuvasta oppimisesta meidän tulee pitää huolta.

Menneet polvet tahtoivat puolustaa Suomea. Keskuudessamme on vielä heitä, jotka puolustivat sodissa kotejamme, kotiseutuamme, yhteisiä arvojamme ja isänmaatamme. He näkivät kaiken tämän arvokkaaksi.

Jokainen suomalainen voi olla maanpuolustaja. Tätä ajatusta ja tahtoa meidän tulee vahvistaa yhdessä. Vapaaehtoista maanpuolustusta kannattaa edistää. Voimme itse kukin rakentaa omalla työllämme ja toiminnallamme tätä maata, joka on puolustamisen arvoinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

16.05 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tuossa oli erittäin hyvä puhe edustaja Kinnuselta äsken, ja itse asiassa eilen, kun avovaimoni kanssa katsoin Tuntematonta sotilasta, hänelle totesin, että jos tilanne tulisi, niin lähtisin itsekin. Ja tästä edustaja Havaksen uhrauksesta, jonka niin moni suomalainen teki isänmaan puolesta: minusta ei ole koskaan liian usein todettu tätä isoa, kallista hintaa, joka itsenäisyydestä on maksettu.

No, mitä tulee tähän puolustuselontekoon ja siitä tehtyyn mietintöön, ensinnäkin kiitokset valiokunnan puheenjohtaja Kanervalle äärettömän hyvästä yhteistyöstä ja siitä konsensushengestä, jota tässä talossa ja isänmaassa tehdään puolustuspolitiikan ja ylipäätään — ehkä hieman laajennettuna — myös ulkopolitiikan puolesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Me olemme huomanneet, että maailma muuttuu ja Suomen naapurusto muuttuu — aika dramaattisestikin. Täällä on puhuttu Venäjästä, jolla on tietysti iso merkitys Suomelle. Meidän täytyy olla realisteja, suorapuheisia, rehellisiä, ja samaan aikaan pyrkiä tietysti tekemään kaikkemme sen puolesta, että historia ei toista itseään. Aikamoista viisautta on osoitettu Suomen valtionjohdon taholta ja aiemmiltakin päättäjiltä, että kun maailma muuttui Euroopassa — muun muassa Ruotsi teki aika kohtalokkaankin virheen, ajoi alas oman asevelvollisuusjärjestelmänsä, ja maksaa siitä nyt kovaa hintaa ja on sitä rakentamassa uudelleen — niin Suomessa ei tällaiseen menty, vaan meillä tämän selontekohistorian avulla, mikä on koko eduskunnan yhteinen toimintatapa, mitä tulee puolustukseen ja puolustuspolitiikkaan, Suomi on, uskallan väittää, pystynyt tekemään pitkäjänteistä, järkevää puolustuspolitiikkaa, jonka puolesta voi kyllä olla ja seisoa erittäin ylpeänä.

No, toinen kohta, arvoisa herra puhemies, johon haluan ottaa kantaa, liittyy hieman yhteistyöhön, Euroopan unionissa tehtävään puolustusyhteistyöhön ja Euroopan unionin joukoissa tehtävään yhteistyöhön. Afganistan-kriisi osoitti, että Suomi ja eduskunta ja Suomen poliittiset päättäjät pystyivät aika nopeastikin reagoimaan, mutta Euroopan unioni päinvastoin ei. Sen jälkeen on esitetty puheenvuoroja, että pitäisi perustaa kokonaan uusia taistelujoukkoja. Mielestäni on hyvä, että Euroopan unionilla on yhteiset taistelujoukot, mutta tärkeämpää on, että on yhdet toimivat joukot, kuin että on useita toimimattomia. Tässä varmasti Suomi voi olla myös aloitteellinen, jotta saamme Euroopan unionissa yhteiset toimivat taistelujoukot ja selvät pelisäännöt, ja tietysti myös, mikäli tilaisuus ja käyttötarve tulee, se on tärkeää, kuka siitä maksusta huolehtii.

Tuossa debatissa keskusteltiin myös Euroopan unionin yhteisestä vientipolitiikasta, mitä tulee asevientiin. Mielestäni olisi järkevää — kun Euroopan unionissa on yhdet aseviennin päälinjat mutta jokainen maa niitä soveltaa hieman omaa etua huomioiden — että Suomi lähtisi ajamaan Euroopan unionissa hieman tiiviimpää, yhtenäisempää asevientipolitiikkaa, kun Suomi on täällä asevientiluvissa ehkäpä kireimmistä päästä ja sitten on valtioita, niin kuin vaikka Ranska, joilla on ehkä hieman löysemmät omat käytänteet. Uskon, että tällainen puolivälin ratkaisu hyödyttäisi suomalaista aseeteollisuutta ja Suomea erittäin paljon. Tämä on mielestäni yksi osa tätä EU-vaikuttamista, jossa Suomella olisi varaa ottaa suurempi rooli.

No, vielä viimeisenä kohtana, puhemies, omasta puolustuksesta. Meillä on tehty isoja hankintoja niin laivue- kuin hävittäjähankinnan osalta. Hävittäjähankinnassa nähdään aivan piakkoin iso ratkaisu — siinä luotan asiantuntijoiden ja Puolustusvoimien näkemykseen erittäin vahvasti — ja sen jälkeen meillä edelleen jatkuvat investoinnit Puolustusvoimien iskukyvyn ylläpitämiseen Maavoimien osalta. Nämä pitää hoitaa kunnialla riippumatta hallituksen väristä, riippumatta taloudellisesta tilanteesta. Aivan kuten on todettu: jos jommankumman pitää olla rempallaan, niin olkoon se sisäpolitiikka. En ota kantaa siihen, kuinka rempallaan se sisäpolitiikka tällä hetkellä on, mutta ulkopolitiikasta me emme saa tinkiä. Ja uskottavan ulkopolitiikan itsenäisyyden tae on se, että Puolustusvoimista ja puolustuksesta [Puhemies koputtaa] ei koskaan tingitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

16.10 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Vuonna 1939 Karjalankannaksella käytiin taisteluja ylivoimaista vihollista vastaan. Esimerkiksi Terenttilässä vihollinen oli itsenäisyyspäivänä ylittänyt Taipaleenjoen. Tänä tasan 82 vuotta sitten, 7.12.1939, Jalkaväkiryk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

mentti 28:n I pataljoona ja JR 30:n I ja II pataljoona pysäyttivät vihollisen etenemisen. Pelkästään JR 30:n I pataljoona menetti tänä päivänä yhteensä 77 miestä. Maan johdolla oli tahto ja kyky viestiä joukolle, että asemat on pidettävä, tietäen, mitä se merkitsisi. Sinä päivänä se merkitsi ainakin 77:ää miestä. Kaikkiaan talvisodan sotatapahtumissa menehtyi yli 26 000 suomalaista. Täällä eduskunnassakin on puhuttu monenlaisista veloista milloin minnekin. Meillä on talvisodan sankareille ja uhreille velka, jonka sisällön ja merkityksen omakohtainen tunteminen ja ymmärtäminen tuntuvat valitettavasti hiipuvan polvi polvelta ja vuosi vuodelta.

Käsillä olevan selonteon mukaan Suomen puolustuskyvyn perusta on asevelvollisuus, korkea maanpuolustustahto ja riittävä kansallinen yhtenäisyys. Maanpuolustustahdon ydin taas on Suomen ja suomalaisen elämäntavan kokeminen puolustamisen arvoiseksi ja riittävä kansallinen yhtenäisyys. Palaan sanaan ”riittävä” kohta. Talvisodan aikaan Suomen materiaallinen valmius sotaan oli heikko. Sen sijaan maanpuolustustahto, kansallinen yhtenäisyys ja valtion johtaminen olivat maailmanluokkaa. Tänä päivänä olemme hankkineet tai hankkimassa maailmanluokan materiaalsen valmiuden. Miten on tahdon, yhtenäisyyden ja johtamisen kanssa?

Arvoisa puhemies! En ole löytänyt määritelmää sille, mikä on riittävä kansallisen yhtenäisyyden taso, joten annan sille oman määritelmäni: Se perustuu johtamiseen, luottamiseen. Puolustusasioissa suomalaisten täytyy voida luottaa johtoonsa, oli hallituspohja mikä hyvänsä, luottaa siihen, että ymmärrys Suomesta alueeltaan ja turvallisuudeltaan loukkamattomana itsenäisenä tasavaltana on yhteinen. Maamme johdon kyky, halu tai päättäväisyys puolustaa Suomen aluetta ja kansalaisten turvallisuutta ei saa jättää mitään epäilyksen varaan, ei suomalaisille, ei ulkoisille tarkkailijoille tai toimijoille — ei jossia, ei muttia. Vähempi ei ole riittävää.

Minulla on täysi luottamus Suomen kansan maanpuolustustahtoon ja ylipäällikön kykyyn olla tarvittaessa kova. Olen aivan vakuuttunut siitä, että meillä on suorituskvylytään ja maanpuolustustahdoltaan maailmanluokan puolustusvoimat. Mutta viestivätkö valtioneuvosto ja sen jäsenet uskottavasti, että suomalainen elämäntapa on puolustamisen arvoinen? Entä ovatko valtioneuvosto ja sen jäsenet valmiita puolustamaan Suomea myös vaikeasti tunnistettavaa laaja-alaista vaikuttamista vastaan, myös silloin, kun siinä hyödynnetään yhteiskunnan normaaliolojen haavoittuvuuksia? Entä viestivätkö valtioneuvosto, sen jäsenet ja pääministeri toiminnallaan johtamiskykyä ja valmiutta yllättäviinkin kriisitilanteisiin?

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa valtioneuvoston puolustuselonteon johdosta, mutta valtioneuvoston oma rooli Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta jättää todella paljon mietittävää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

16.15 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt itsenäisyyspäivän jälkeen toivon meidän kaikkien pohtivan asioita, jotka ovat tärkeitä tekijöitä Suomen säilymisessä itsenäisenä myös tuleville sukupolville. Aidon itsenäisyyden peruspilarit unohtuvat turhan helposti aikakautemme informaatiovyöryyn alle. Maan turvallisuuden tekijöitä etsitään usein liian kaukaa.

Suomalaisten maanpuolustustahto on kansainvälisesti Euroopan korkein. Tukemalla oikeudenmukaisuutta, kansallista identiteettiämme ja sitoutumista kotiseutuumme puolus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

tustahtomme pysyy korkealla. Kukaan ei halua puolustaa maata, jota ei tunne omakseen. Ulkoinen, kaukainen ammattiarmeija ei puolusta maata yhtä aidosti ja välittävästi kuin oman kansan armeija.

Omat puolustusvoimat ja asevelvollisuus ovat tärkeä asia Suomelle. Ruotsi lopetti asevelvollisuuden vuonna 2010 jatkaen vapaaehtoisarmeijalla, vuonna 2018 noin viidesosalla Suomen varusmiespalveluksen käyvien määrästä. Kansainvälisten kriisien jälkeen Suomen varusmieskoulutusjärjestelmää ja laajaa reserviä pidetään Ruotsissa ja maailmalla modernin toimivana ja malliamme jopa kadehditaan.

On hyvin tärkeää, että Suomen varusmieskoulutus on osallistujille mielekästä ja motivoivaa. Hyvin toimiessaan se on samalla kansanvalistuksellista. Varusmiespalveluksen käynyt itsenäistyy, oppii sosiaalisia taitoja, saa itseluottamusta ja tuntee olevansa osa kansaamme.

Suomen reserviläisten suurta määrää väkilukuun suhteutettuna on ihmetelty kansainvälisesti. Reserviläisyys on suomalaisuutta. Pidetään Suomen reserviläiset koko elämänsä ajan kansaamme yhdistävänä ja hyvää elämää turvaavana tekijänä.

Käsitlemme 61-sivuista puolustusselontekoa, joka tarkastelee Suomen puolustuksen nykytilaa ja sen ylläpitoa. Olen puolustusvaliokunnan jäsenenä tyytyväinen siihen, että uudessa selonteossa asevelvollisuus, vapaaehtoinen maanpuolustus, paikallispuolustus, maanpuolustustahto ja reservi nousevat hyvin esiin, paremmin kuin aikaisemmassa selonteossa.

Suomi on sotilasliittoihin kuulumaton maa, joka ylläpitää omaa vahvaa ja uskottavaa kansallista puolustuskykyä. Puolustuskyvyn ylläpidolla ennaltaehkäistään sotilaallisen voiman käyttöä Suomea vastaan ja osoitetaan valmiutta vastata kriiseihin.

Suomi on myös laaja maa. Maavoimilta vaaditaan liikkuvuutta, Merivoimilta elintärkeiden meriyhteyksien turvaamista, Ilmavoimilta ja ilmatorjunnalta varautumista nopeisiin tilanteisiin. Kyber- ja informaatiouhat ovat uutena asiana mukana.

Suomi on edelleen rauhaan pyrkivä idän ja lännen kohtauspaikka, vaikka EU-sitoutuminen osin rajoittaa toimintaa idän suuntaan. Olen tyytyväinen, että presidentti Niinistö tapasi kuukausi sitten presidentti Putinin ja keskusteli kasvatusten maidemme välisistä asioista. Niinistö nosti keskustelussa esille vuoden 1975 Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin Helsingin hengessä. Suomen Ety-kokous rauhoitti merkittävästi tuon ajan kylmän sodan tunnelmia. Helsingin henkeä tarvitaan edelleen.

Presidentti Urho Kekkonen kuvasi aikanaan, että sodan ja rauhan kysymyksissä Suomi ei ole puolueeton vaan aktiivisesti rauhan rakentamisen puolella. Sellainen sisä- ja ulkopolitiikka, joka estää konfliktien syntyä, on parasta politiikkaa. Ulkoisella ja sisäisellä turvallisuudella on yhteinen tekijä: ihmisten yhteenkuuluvuus. Se lisää niin korttelin kuin koko maan turvallisuutta. Historia on vuosikymmenten ajan osoittanut, että yhtenäiset ja tasa-arvoiset kansat ovat hyviä ja turvallisia asukkailleen. Presidentti Kekkonen kirjoitti aikanaan, että ”yhtenäinen kansa on itsenäisyytemme vankin turva ja tuki” ja että ”valtakunnan sisäinen rauha merkitsee arvaamatonta voimaa”.

Reserviläiset ovat tärkeä osa tämän tasavaltaisen maan itsenäisyyttä, turvaa ja tulevaisuutta. Emme halua taisteluja, mutta taistellaan oikeudenmukaisuuden, kansamme yhtenäisyyden ja lähimmäisenrakkauden puolesta varuskunnissa, kouluissa ja kodeissa. Reserviläiset ovat myös kanava, jolla voimme parantaa huoltovarmuutta. Paikalliset ihmisetuntevat alueensa kriittiset pisteet vuosikymmenten ajalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Tuossa selkäni takana on Wäinö Aaltosen teos Tulevaisuus. Äidin sylissä oleva lapsi vilkuttaa meille siksi, että me täällä istuntosalissa — ja suomalaiset ympäri maata — muistamme, että päätöksemme täällä ja ihmisten toiminta maakunnissa rakentavat tulevaisuuttamme. Suomi pysyy asukkailleen turvallisena ja hyvänä maana, jos rehellisesti katsomme tosiasioita silmiin ja aidosti puhallamme yhteen hiileen kansakuntamme tärkeissä asioissa, nyt ja tulevaisuudessa.

Lopuksi kiitos puolustusvaliokunnalle ja erityisesti valiokunnan puheenjohtaja Ilkka Kanervalle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Packalén, olkaa hyvä.

16.21 Tom Packalén ps: Arvoisa puhemies! Selonteko on kokonaisuudessaan ansiokas kokonaisuus, jossa varsin onnistuneesti kuvataan nykytilannetta ja uhkakuvia. Tämän parlamentaarisen työn merkitystä ei voi väheksyä, ja siitä suuri kiitos parlamentaariselle työryhmälle ja erityisesti sen puheenjohtajalle.

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilannekuva ei kuitenkaan ole mikään kiveen hakattu tosiasia vaan jatkuvasti elävä kokoelma erilaisia muuttujia. Clausewitziläisittain ajateltuna uhka muodostuu kyvystä ja tahdosta.

Tahtoon vaikutetaan pääosin politiikalla, jossa Suomen lisäksi merkittävimmät muuttujat alueella ovat EU, Venäjä, USA ja Nato. Hyökkäykseen tai sotaan tarvitaan yleensä jokin uhka joko nyt tai potentiaalinen uhka tulevaisuudessa, joka voi johtaa uhan neutralisointiin. Itämeren alueella tapahtunut asevarustelu on merkki tästä ilmiöstä. Tahto voi muuttua kuitenkin hetkessä, jos tilanne muuttuu. Tämän johdosta siirrynkін uhan toiseen osuuteen, kykyyn.

Toisin kuin tahto, kyvyn rakentaminen on pitkäjänteinen prosessi, jossa pitää katsoa koko ajan pidemmälle tulevaisuuteen. Onkin hienoa, että Suomi on huolehtinut maanpuolustuksensa suorituskyvystä myös aikoina, jolloin se ei ollut Euroopassa kovin suosittua ja lukuisat maat ajoivat maanpuolustuskykynsä alas uskossa, että sotia ei enää Eurooppaan tulisi.

Itse koen kuitenkin hankalimmaksi arvioida erilaisten suorituskykyjen kehityksen nopeuden. Mitä hypersooniset ohjukset merkitsevät Pohjanmaa-luokan aluksen käytettävyydelle kriisissä? Pystyvätkö ballistiset Iskander-ohjukset alle 10 metrin osumatarkkuudellaan tuhoamaan lentokenttiä? Miten esimerkiksi pitkän matkan S-400- ja S-500-ilmatorjuntaohjukset vaikuttavat ilmasta maahan -kykyymme? Entä miten lennokit tulevat muuttamaan taistelukentän kuvaa, ja muuttuvatko lennokit tulevaisuudessa taktisista strategisiksi asejärjestelmiksi? Lista on lähes loputon, ja siihen vaikuttavat erityisesti tietokoneiden, tekoälyn ja datafuusion kehittymisen vauhti. Myös sensoriteknologian halpeneminen kiihdyttää tätä vauhtia, joka muuttaa tulevaisuuden taistelukenttää ennennäkemättömällä tavalla. Mielenkiintoinen kysymys on esimerkiksi se, millaiset koneet ovat moderneja koneita 2030-luvulla. Onko niissä vielä pilotit, vai ovatko ne miehittämättömiä tekoälyllä varustettuja aselavetteja, jotka voisivat tehdä miehitetyt koneet kertaheitolla vanhentuneiksi? Nämä ovat kysymyksiä, mihin emme tiedä vastausta. Puolustusvoimat joutuvat pohtimaan näitä asioita erittäin vaikeassa ja alati muuttuvassa maailmassa, jossa kenelläkään ei ole kristallipalloa tai sitä ainoaa oikeaa näkemystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Puolustuselonteossa on luotettu Puolustusvoimien parhaiden asiantuntijoiden arvioihin tulevaisuudenkuvassa, ja mielestäni se on suurelta osin onnistunut siinä hyvin. Erityisesti paikallisjoukkojen kehittäminen on erittäin tervetullut kehityssuunta, jolla maanpuolustusta kehitetään vastaamaan taistelukentän muutosta entistä hajautetumpiin ja nopeammin reagoimaan kykeneviin joukkoihin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.25 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis puolustusvaliokunnan mietintö valtioneuvoston puolustuselontekoon. Valtioneuvoston puolustuselonteko eduskunnalle antaa puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle. Puolustuselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa toimintaympäristön vaatimuksiin. Tässä on helppo yhtyä edustaja Ronkaisen aikaisemmin täällä salissa pitämään perussuomalaisten ryhmäpuheenvuoroon.

Arvoisa puhemies! Arvoisat kansanedustajakollegat! Haluaisin ensin alkuun puolustusvaliokunnan jäsenenä kiittää valiokunnan muita edustajia ja puheenjohtaja Kanervaa hyvästä yhteistyöstä yli puoluerajojen. Isänmaan turvallisuus on meidän kaikkien yhteinen asia. Tämä puolustusvaliokunnan mietintö on yksimielinen, ja tämä on erityisen merkittävä ja erityisen huomion ansaitseva asia. Puolustuselonteolla ja sen toimeenpanolla turvataan Suomen puolustuskyky jännitteisessä ja vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä. Sillä luodaan edellytykset koko maan kattavan ja kaikki operatiiviset toimintaympäristöt huomioivan puolustusjärjestelmän ylläpidolle ja kehittämiselle, linjataan valmiuden ylläpidon, asevelvollisten kouluttamisen sekä uusien suorituskkyjen kehittämisen edellyttämä henkilöstötarve ja taloudelliset voimavarat sekä ohjataan kansainvälisen puolustusyhteistyön ja kansallisen lainsäädännön kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Asevelvollisuus on Suomen puolustusratkaisun perusta. Asevelvollisuusjärjestelmä tuottaa laajan reservin, jolla mahdollistetaan koko maan puolustaminen. Suomen sodanajan vahvuudesta reserviläisiä on 95 prosenttia. Selonteossa todetaan, että reservin koulutusta tehostetaan kehittämällä eri harjoitusmuotoja, kertausharjoituksia, Puolustusvoimien vapaaehtoisia harjoituksia, vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta sekä reserviläisten omatoimista osaamista, mukaan lukien ampumarjoittelumahdollisuudet.

Erityisen iloinen olen siitä, että valiokunta viittaa tässä yhteydessä hallituksen vuosikertomuksesta 2019 antamaansa lausuntoon. Siinä tuotiin esille, että mahdollisen Euroopan unionin lyijyasetuksen voimaantulo ei saa heikentää reserviläisjärjestöjen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä ja harjoitustoimintaa. Edellä mainittu kirjaus on tärkeä, sillä vapaaehtoinen maanpuolustus on Suomen maanpuolustusta tukevaa kansalaistoimintaa. Se lujittaa suomalaisten maanpuolustustahtoa ja parantaa viranomaisten ja kansalaisten valmiutta selviytyä eri turvallisuustilanteissa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä huomauttaisin, että puolustusvaliokunta pitää riittävästä kotimaista puolustustarviketuotantoa ehdottoman välttämättömänä edellytyksenä sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiselle. Pelkästään Puolustusvoimien omin hankinnoin Suomessa ei voida ylläpitää puolustusteollista osaamista. Tämän vuoksi kotimaisen puolustusvälineiteollisuuden tuotteiden vientimahdollisuuksien sekä niihin liittyvien varaosa-, huolto- ja takuusopimusten turvaaminen on tärkeää. Vientilupapolitiikan tulee ollakin johdonmukaista ja luottamusta herättävää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi tästä lonkalta sanon, että mielestäni oli hienoa, että tämä oli yksimielinen, mutta tämä yksimielisyys ei täältä salista mielestäni tänään paistanut, vaan jotkut keskustan edustajat halusivat nostaa omaa profiiliaan ja puoluettaan tämän asian tiimoilta. Täytyy nostaa hattua tuolle ministeri Kaikkoselle, sillä hän veti maton heidän jalkojensa alta ja toi esiin, että nämä ovat pitkäaikaisia, monen edellisen hallituksen nostamia hankkeita, mitä te olette nyt toteuttamassa. — Kiitoksia. [Ilkka Kanerva: Asiallinen pointti!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

16.30 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Vietimme eilen itsenäisyyspäivää kunnioittaaksemme sotiemme veteraaneja ja juhlistaaksemme 104 vuotta täyttäneitä isänmaatamme. On hienoa, että käsittelemme tänään puolustuselontekoa, merkittävää asiakirjaa, joka on saanut arvoisensa käsittelyn puolustusvaliokunnassa. Keskustelu on ollut laajaa ja hyvähenkistä, ja tämä on tärkeää, kun kyse on puolustuspoltiikasta, varautumis- ja suorituskyyyn ylläpitämisestä vaativassa ja alati muuttuvassa toimintaympäristössä.

Selonteolla on väistämättä myös oma ulkopoliittinen ulottuvuutensa. Puolustus on yhteiskunnassamme sangen laaja ja moniulotteinen käsite, ja olen tyytyväinen siihen, että tässä selonteossa näkyy erinomaisesti poikkihallinnollinen yhteistyö. Sitä sävyttää myös pitkäjänteisyys. Selonteko ohjaa Suomen puolustuksen johdonmukaista kehittämistä aina vuosikymmenen loppuun asti päivittäen samalla linjaukset vastaamaan tämän päivän vaatimuksia. Pitkäjänteisyys luo ennustettavuutta, joka edelleen ylläpitää uskottavuutta, vakautta, kokonaisturvallisuutta sekä kansallista kriisinsietokykyä.

Pitkäjänteisyys näkyy myös siinä, että selonteossa ei keskitytä vain kolmen perinteisen puolustushaaran kehittämiseen vaan puolustuskyyyn kehittämistä katsotaan laaja-alaisesti nopea teknologinen kehitys ja uudet uhat huomioiden. Perinteisen maa-, ilma- ja merivoimaulottuvuuden rinnalle on nostettu vahvasti esiin hybridivaikuttaminen, kyber- ja informaatioturvallisuus sekä avaruusulottuvuus. Kehittämistoimet ja riittävä resursointi näihin ovat välttämättömiä.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteostakin käy ilmi, Suomen ja Euroopan lähialueiden turvallisuustilanne on epävakaa ja vaikeasti ennakoitavissa. Kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää, kansainvälistä oikeutta ja yhteisesti sovittuja toimintatapoja on kyseenalaistettu. Tämä vaikeuttaa erityisesti pienten valtioiden asemaa. Selonteossa tunnistetaan isossa kuvassa Suomen ja Euroopan lähialueiden epävakaa turvallisuustilanne. Suomen pitkäaikainen turvallisuuspoliittinen linja kuitenkin on ja pysyy. Se perustuu sotilaalliseen liittoutumattomuuteen, yleiseen asevelvollisuuteen ja korkeaan maanpuolustustahtoon, osaavaan reserviin, uskottavaan suorituskyyyn sekä kansainväliseen puolustusyhteistyöhön. Selonteossa tunnistetaan nyt ensimmäistä kertaa myös ilmastonmuutokseen liittyvät haasteet ja turvallisuusuhat.

Suomen uskottavaa kansallista puolustuskyyä ylläpidetään sekä hyvin harjoitetulla ulko- ja turvallisuuspolitiikalla että sotilaallisella suorituskyyllä. Meidän on kuitenkin yhä vahvistettava ja kehitettävä kyyä vastata laaja-alaiseen vaikuttamiseen yhdessä eri toimijoiden kanssa. Kyberpuolustuksen kehittäminen vaatii turvallisuusajattelun omaksumista kaikilla hallinnon sektoreilla. Se edellyttää myös tiedonvaihdon, toimivaltuuksien ja kansallisten yhteistyörakenteiden kehittämistä viranomaisten välillä. Viime kaudella toteutettu tiedustelulainsäädännön uudistus on jo nyt osoittanut oman tarpeellisuutensa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta myös valmiuslaki edellyttää ehdottomasti tarkastelua. Tätä puolustusvaliokunta on painottanut vahvasti.

Nostamme selonteossa esille myös Puolustusvoimien riittävät resurssit ja henkilöstön työhyvinvoinnin tukemisen sekä kotimaisen puolustusteollisuuden merkityksen huoltovarmuudelle.

Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko on valmisteltu tiiviisti parlamentaarisessa seurantaryhmässä, ja kuten todettua, sen keskuudessa vallinnut laaja yhteisymmärrys on näkynyt prosessin kaikissa vaiheissa. Lämpimät kiitokset tästä on syytä osoittaa edustaja Tuomiojalle ja myös puolustusvaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Kanervalle, erinomaisesta työstä.

Laaja yksituumaisuus ja parlamentaarinen seuranta on tärkeää myös tulevilla kausilla paitsi ennustettavuuden myös ylivaalikautisten resurssitarpeiden ja toiminnan kehittämistä koskevien linjausten takia. Kaikkien puolueiden sitoutuminen Suomen puolustuspolitiikkaa koskeviin perusratkaisuihin on edellytys sille, että puolustuskyvyn pitkäjänteinen kehittäminen voidaan varmistaa kulloisenkin hallituksen väristä riippumatta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo, olkaa hyvä.

16.35 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Onnea, Suomi! On hienoa käsitellä poliittisesti yksimielistä puolustuselontekoa. Kansallinen yhtenäisyys on itsenäisen maan elinehtoja ja välttämättömyys, se on nähty ja koettu vuosisatojen ja vuosikymmenten aikana.

Sotilaallinen liittoutuminen nousee välillä esille keskusteluun, ja nyt keskustelu aiheesta on taas viriämässä Suomessa. Se on sallittu aihe. Tärkeitä kahdenvälisiä kumppaneita meille ovat tällä hetkellä Ruotsi, Iso-Britannia ja Yhdysvallat. Myös Euroopan unioni on meille keskeinen turvallisuuskumppani. Sen turvallisuusulottuvuus on kehittymässä, myös selonteon mukaan, ja siihen on Suomella paljon odotuksia. Kuitenkin Ison-Britannian lähtö Euroopan unionista muutti asetelmaa, kun vahva sotilaspoliittinen tekijä teki oman ratkaisunsa ja jäi unionin ulkopuolelle. Kysyisinkin vaikka puolustusvaliokunnan puheenjohtajalta — joka näyttää olevan kovin kaveri tällä hetkellä salissa näistä asioista puhumaan: Mitä vaikutuksia te näette Ison-Britannian ratkaisulla EU:n puolustusyhteistyöhön ja sen kehittymiseen ja sitä kautta myös Suomen turvallisuuteen? Tämä yhdessä laadittu puolustuselontekohan antaa joitakin vastauksia tähän asiaan, mutta minusta on tärkeää, että Iso-Britannia-yhteistyöhön kiinnitetään jatkossa huomiota. Eli tällaisella analyysillä ja kysymykselläkin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kanerva, olkaa hyvä, minuutin vastauspuheenvuoro.

16.37 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, herra puhemies! Kysymättä ja pyytämättä esitetty kysymys, mutta sitäkin relevantimpi, koska valitettavasti brexitin seurauksena Iso-Britannia ei ole mukana Euroopan puolustusulottuvuutta kehittämissä hankkeissa. Tämä on ehkäpä brexitin yksi näkyvimpiä ja konkreettisimpia miinuspuolia.

Iso-Britannia on Ranskan ohella Euroopan vahvin sotilaspoliittinen toimija, ja Suomen kannalta meidän kahdenkeskinen ja Britannian johtama monenkeskinen yhteistyö on poikkeuksellisen tärkeä yhteistyö niin sanotun GIUK-käytävän kyseessä ollen. Se GIUK-käy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

tävä myöskin liittyy siihen, mikä on pohjoisen Euroopan turvallisuustilanne, ja ilman Ison-Britannian vakauttavaa merkitystä siinä me emme onnistu.

Edustaja Sankelon kysymys on poikkeuksellisen perusteltu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.39 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomainen asia Suomelle, että puolustuspoliittinen selonteko oli yksimielinen, ja siitä haluan lausua lämpimät kiitokset valiokunnan puheenjohtaja Ilkka Kanervalle ja koko valiokunnalle ja tietenkin parlamentaarista työtä edustaja Tuomiojan johdolla johtaneelle työryhmälle. Yksimielisyys puolustuspolitiikassa ja myös ulkopoliitiikassa ovat tälle kansakunnalle suuri rikkaus, ja se on Suomen pitänyt tällä oikealla tiellä jo pitkään, ja ei ole mitään syytä poiketa tältä tieltä yhtään askelta minnekään suuntaan.

Koko Suomen puolustaminen perustuu ensinnäkin yleiselle asevelvollisuudelle. Se on se oppi, joka meidät pitää todella vahvasti puolustettuna valtiona, ja se tarvitsee tämän yksimielisen selonteon vahvan tuen ja tietysti myös puolustustahdon tässä maassa korkealle. Kun kansa haluaa puolustaa maata yksituumaisesti, se on vahva viesti ulkomaille. Toinen asia on sitten, että meillä pitää olla hyvin koulutettu reservi, riittävä määrä kertausharjoituksia ja osaava henkilöstö Puolustusvoimissa sitä koulutusta antamaan. Se on aivan välttämätön.

Sitten yksi asia, mikä tässä maassa olisi muidenkin hallinnonalojen hyvä oppia: koko maata puolustetaan, jokaista sen neliötä. Tämä vahva oppi on valitettavasti aika monella yhteiskunnan alalla unohdettu, mutta Puolustusvoimille haluan lausua lämpimät kiitokset siitä, että koko maata puolustetaan. Sanotaanko, että siellä on aluepolitiikkaa parhaasta päästä.

Ja sitten ajan tasalla oleva kalusto. Meillä pitää olla uskottavan puolustuksen hoitamiseen uskottavat työvälineet niin kuin kaikilla muillakin työmailla. Tämä nyt menossa oleva HX-hanke, joka ratkeaa tässä ennen joulua, niin kuin ratkeakin, ja monen muun ase-lajin kaluston vahvistaminen ovat Suomelle äärimmäisen tärkeitä. Siinä Suomi rakentaa näin itselleen parasta mahdollista vakuutusta tulevia vuosia varten. Näistä kaikista muodostuu se uskottavuus, jolla Suomi pärjää tulevaisuudessakin eteenpäin ja pysyy itsenäisenä valtiona ja päättää omista asioistaan.

Ulkoiset uhkat ovat Suomen rajoilla aivan yhtä kovat kuin muillakin mailla. On hyvä, että viime vaalikaudella tähän maahan saatiin syntymään vahva ja oikeantasoinen tiedustelulaki. Meillä on nyt Suomen sotilastiedustelulle ja yleensä tiedustelulle semmoiset työvälineet ja sellainen viitekehys toimia, että pystytään aidosti torjumaan etukäteen esimerkiksi verkkojen kautta tulevaa tiedustelua Suomea kohtaan. Se laki on painonsa arvoinen kullassa, ja tiedän, että sitä parhaillaan käytetään erittäin menestyksekkäästi suomalaisten ihmisten turvallisen elämän varmistamiseksi. Esimerkiksi yrityksille tänä päivänä verkko-vakoilu on todella iso riesa. Ja kun meillä on nyt tämä tiedustelulaki ja siihen liittyvät työvälineet, niin pystytään myös näitä ulkoa tulevia haittaohjelmia, erilaisia vakoiluohjelmia, paremmin torjumaan. Tietoverkkojen kautta tapahtuva toiminta voi esimerkiksi lamauttaa sähköjärjestelmän. Jokainen tietää tällöin, mitä vaaroja siihen sisältyy, jos pystytään lamauttamaan sähkönjakelu maassa kokonaan.

Myös hybridivaikuttaminen on tämän päivän uuden lajin kirosana. Tapaus Valko-Venäjä, Puola ja se, mitä tapahtuu esimerkiksi Liettuan rajalla, ovat esimerkkejä siitä, miten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

maailma on mennyt moniulotteiseksi — käytetään erittäin epäurheilijamaisia keinoja naapurivaltioita vastaan, tavoitteena tietty päämäärä, johon pyritään mitä erilaisimmilla keinoilla. Tällaiset hybridisodankäyntikeinot ovat valitettavaa arkipäivää tänä päivänä, ja uskon vahvasti, että monesti niihin liittyy myös tämmöistä verkkotiedustelua ja muuta häirintää. Maailma on muuttunut erittäin levottomaksi tämänkin asian suhteen.

Kaiken tämän keskellä, arvoisa puhemies, on äärimmäisen tärkeää, että Suomi säilyttää huoltovarmuutensa. Katsoin äsken netistä, hetki sitten, sähkön markkinahintaa tällä hetkellä. Se on 977 euroa megawattitunti. Tällä keinoin kun lasketaan tavallisen sähkön hinta tavalliselle kuluttajalle, siitä mennään pitkälti yli euron, niin että heilahtaa, lähelle 2:ta euroa on sähkön hinta, jos joku on pörssisähkön varassa elävä. Se on vaara myös Suomen teollisuudelle, se on vaara koko yhteiskunnalle, kun vihreät täällä ovat lakkauttamassa milloin mitään energiamuotoa. Turve lopetettiin tästä maasta, ja siinä samalla tuhottiin huoltovarmuus siltä osin. 3 000 megaa tulee tällä hetkellä verkkoon tähän maahan CHP-sähköä, joka on aivan välttämätöntä sähköä, että pystymme nämä pakkaskaudet selvittämään. Heinäkuussahan näitä uhkia ei ole, mutta se tammikuu on aika pitkä, jos sähkö puuttuu ja energia loppuu. Sama koskee puolustuspolitiikkaa: erilainen puolustuskaluston valmistus pitää tässä maassa säilyttää ja tehdä viisaita päätöksiä sen suhteen.

Ja, arvoisa puhemies, lopuksi: On tärkeää pitää ulkopoliittikka hallussa Kekkosen opein: pidetään ystävät lähellä, vihamiehet kaukana, ja suurvaltojen eturistiriitojen väliin älkäämme menkö koskaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

16.44 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomen puolustuskyky on turvattava kaikissa olosuhteissa. Tässä selonteossa todetaan, että Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Toimintaympäristön jännitteisyyttä ovat viimeisen 15 vuoden aikana kasvattaneet erityisesti Venäjän uudelleen vahvistunut sotilaallinen asema, asejärjestelmien kehittyminen sekä kybersodankäynnin ja hybridivaikuttamisen lisääntynyt käyttö. Venäjän naapurimaihinsa kohdistamista operaatioista voidaan mainita Georgian sota vuonna 2008 ja siitä seurannut jäätynyt konflikti sekä Ukrainan tapahtumat vuodesta 2014 lähtien.

Suomen puolustuspolitiikan kannalta toimintaympäristön lisääntynyt jännitteisyys ja erilaisten vaikuttamiskeinojen kehitys tarkoittavat tunnistettua tarvetta varautua erilaisiin, osin uudenlaisiin turvallisuusuhkiin. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittiset tietojärjestelmät on suunniteltava niin, että ne selviävät mahdollisesta kyberhyökkäyksestä, jolla jonkun järjestelmän toimintaa pyritään häiritsemään. On varauduttava erilaisiin uhkiin hyvin laajalla skaalalla ja lisäksi huolehdittava perinteisen puolustuskykymme turvaamisesta muun muassa toteuttamalla torjuntahävittäjiemme uudistushanke suunnitellusti.

Viime aikoina huolta ovat aiheuttaneet Valko-Venäjän Puolaan, Liettuaan ja Latviaan kohdistama rajahäirintä siirtolaisten avulla ja Venäjän sotilaallinen aktiivisuus Ukrainan rajan läheisyydessä. Tietenkin siirtolaisten avulla tapahtuva painostus on täysin realistinen uhka myös Suomen itärajalla, ja siihen on varauduttava.

Arvoisa puhemies! Tästä selonteosta selviää, että Puolustusvoimat muuttaa Maavoimien sodanajan joukkorakennetta vuodesta 2025 lähtien lakkauttamalla alueelliset joukot. Tällöin alueellisten joukkojen miehistö ja kalusto siirretään paikallisiin joukkoihin ja operatiivisiin joukkoihin. Paikallispuolustuksesta kehitetään koko maan kattava sotilaallisten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

suorituskykyjen kokonaisuus, joka osaltaan ennaltaehkäisee ja torjuu myös laaja-alaista vaikuttamista. Paikallisjoukkoja käytetään joukkojen perustamiseen, taistelutehtäviin, kohteiden suojaamiseen ja muiden viranomaisten sekä yhteiskunnan tukemiseen. Uudistus on järkevä ja perusteltu. Se vahvistaa Maavoimien suorituskykyä ja selkeyttää tehtäväjakoja. Alueellisten ja paikallisten joukkojen välinen tehtäväjako on ollut sekavahko, mutta tilanne selkeytyy uudistuksen myötä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Adlercreutz, poissa. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.48 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko on tärkeä asiakirja, sillä se mahdollistaa pitkäjänteisen suunnittelun ja kehittämisen, mikä kattaa vuosikymmenen aikajänteen. Selontekokäytäntöä on varsin perusteltua jatkaa. Parlamentaarinen seurantaryhmä ja perusteellinen eduskuntakäsittely mahdollistavat ylivaalikautisen näkökulman Suomen puolustuksen kehittämiseen. Suomen puolustuksen järjestäminen ei ole tuuliviiripolitiikkaa. Vaikka poliittinen toimintaympäristö ja asetelmat muuttuvat, puolustus ei voi huojua suhdanteiden mukana vaan sen on pidettävä aina vakaa kurssinsa.

Kriisien ennakkovaroitusaika on lyhentynyt, ja kynnys voimankäyttöön on alentunut. Suomea ei uhkaa välitön sotilaallinen kriisi, mutta viisas varautuu kaikkeen — myös tilanteisiin, joissa sodan ja rauhan raja-aidat ovat hämärtyneet. Suomen turvallisuusympäristö on säilynyt jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Kyber- ja hybridiuhkien todennäköisyys on kasvanut, ja uhkakuvat ovat monipuolistuneet.

Puhemies! Lähialueiden strateginen merkitys on kasvanut. Pohjois-Eurooppa muodostaa sotilasstrategisen kokonaisuuden, johon kytkeytyvät Itämeri, arktinen alue ja Pohjois-Atlantin meriyhteydet. Toimintaympäristön muutokset edellyttävät Suomen puolustukselta nopeaa toimintakykyä, toimivaa viranomaisyhteistyötä ja tiivistä kansainvälistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa.

Suomen puolustuksen peruspilarit ovat aikaansa seuraava asevelvollisuus, hyvin koulutettu ja säännöllisesti harjoitettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto. Näihin nojaa Suomen puolustaminen. Toimintatapamme on kustannustehokas ja historian aikana testattu ja turvaa tulevaisuutemme itsenäisenä kansakuntana.

Reservin koulutusta tehostetaan kehittämällä eri harjoitusmuotoja: kertausharjoituksia, Puolustusvoimien vapaaehtoisia harjoituksia, vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta sekä reserviläisten omatoimista osaamista.

Puolustusvoimille on asetettu viime vuosina paljonkin uusia velvoitteita. Uudet teknologiat, kyber-, avaruus- ja informaatio-suorituskykyjen kehittäminen sekä sotilastiedustelulainsäädännön toimeenpano edellyttävät Puolustusvoimien henkilöstömäärän lisäämistä. Haasteellisissakin taloudellisissa olosuhteissa henkilöstön määrää on kyettävä kasvattamaan selonteon viitoittamalla tavalla. Tavoitteena on kasvattaa henkilöstömäärää 500 henkilötyövuodella asteittain 2020-luvun loppuun mennessä.

Puhemies! Keskusta kiittää Puolustusvoimien henkilöstöä vaativasta työstä isänmaamme turvallisuuden eteen. Jokainen varusmies, reserviläinen ja kantahenkilökuntaan kuuluva tekee arvokasta työtä maamme tulevaisuuden eteen. Viisaalla, rauhaa ja vakautta rakentamalla ulko- ja turvallisuuspolitiikalla ja puolustuskyvyn pitkäjänteisellä kehittämisellä taakamme maamme itsenäisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

16.52 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Uskottava maanpuolustus on kunniasia, ja yksimielinen puolustusselonteko tästä salista on siitä selkeä osoitus. Siitä haluan olla erittäin kiitollinen.

En ehtinyt debattiosuuteen, eli tämä saattaa jäädä omaan henkilökohtaiseen pohdintani, enkä oletakaan vastausta puolustusministeriltä juuri nyt saavani, mutta jäin kuitenkin miettimään tätä maailman aika voimasta kehitystä ja etenkin sitä, miten Suomi ja Eurooppa ovat jääneet digitaalisessa teknologisessa kilpailussa hyvin voimakkaasti Yhdysvaltojen ja Kiinan jalkoihin. Tästä esimerkkinä on vaikka alustatalous, jossa suuret toimijat ovat yli 90-prosenttisesti jostain muualta kuin Euroopasta. Tämä luonnollisesti haastaa meitä monella tavalla turvallisuuden kannalta. Data on valtaa nykypäivänä.

No, nyt kun ollaan siirtymässä yhä kiihtyvämpään tekoälyn kehitykseen, on aivan päivänselvää, että uudenlaiset aseistukset ja uudenlainen sodankäynti tulevat kasvamaan ja haastamaan Suomeakin hyvin voimakkaasti. Tässä kilpailussa olemme jo valitettavasti saaneet viestejä Yhdysvaltain suunnalta, että Kiina on ottamassa nyt etumatkaa, ja luonnollisesti Eurooppa on hyvin haastavassa asemassa jo lähtökohtaisesti — jos ei muuten, niin me tupataan varmistamaan virheiden tapahtumattomuus sillä, että me reguloimme itsemme tällaisessa kilvassa ulos.

Jäin miettimään oikeastaan sitä, mitkäköhän ovat ne maat, joiden kanssa Suomen kannattaa tässä yhteydessä tehdä yhä vahvempaa yhteistyötä. Pohjoismaat — aivan päivänselvä asia, että teknologisesti edistyneet Pohjoismaat — varmasti ovat se yhteys, johon pitää panostaa, ja Yhdysvallat siihen mukaan. Tässä on tietty pieni haaste, jos me mietitään koko Eurooppaa ja EU:n strategista kompassia, onko se se, jossa Suomi ja koko Eurooppa saavat sen edelläkävijyyden, mitä me tarvitaan.

Huolena on tietenkin se, että kun siirrytään yhä vahvemmin uuden teknologian aseistukseen ja sodankäyntiin, ei-valtiollisten toimijoiden rooli tulee kasvamaan, ja se kyllä haastaa monella tavalla meidän turvallisuutta tulevaisuudessa.

Tässä oikeastaan oma pohdintani.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

16.55 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minä sen sijaan seurasin sitä debattivaihetta, osallistuin siihen myöskin itse, ja vähän yllättäen siellä pullahti esiin ”epäajankohtainen” Nato-jäsenyyskeskustelu — tätä sanaa siis ministeri käytti vastatessaan tähän asiaan. Kaikkonen totesi, että todellakaan tämä ei ole ajankohtainen aihe. Kuitenkin eräistä puolueista tätä teemaa nostettiin esiin.

Se varmaan, arvoisa puhemies, on syytä todeta, että kaikki olemme yhtä mieltä tässä salissa siitä, että Nato-jäsenyyden harkitseminen tai pohtiminen tai siitä päättäminen on itsestäänselvästi meidän suomalaisten oma asia. Siitä ei kukaan muu voi huolehtia, ja me itse siitä huolehdimme ja sen päätöksen myöskin teemme. Tämä on itsestäänselvyys, jos tätä itsestäänselvyyttä nyt kauheasti kaivattiin käydä läpi.

Yhtä itsestäänselvää on se, että Suomi pyrkii omilla toimillaan kansainvälisessä ympäristössä vahvistamaan vakautta, luottamusta ja yhteistyötä kaikilla tavoilla. Tämä on itsestäänselvä lähestymistapa. Tähän on myöskin tasavallan presidentti monta kertaa viitannut,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

mikä myöskin on itsestäänselvää. Siksi meillä on tämä aloite, johon myöskin puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Kanerva viittasi. Meillä on synnytetty tämä ”Helsingin henki” -ajatus, ja me tulemme johtamaan Etyj-järjestöä vuonna 2025, kun on kulunut 50 vuotta Etyk-konferenssista, joka pidettiin Helsingissä ja joka omalla tavallaan vakautti eurooppalaista turvajärjestelmää, nosti myöskin esiin tämän laajan turvallisuuskäsitteen, joka sitten itse asiassa muutti sen status quon, jota sillä haluttiin vakauttaa.

Tässä suhteessa Suomi on edelleenkin halukas avittamaan yhteistyövaraisen turvallisuuden synnyttämistä ja luottamusta eri maiden välillä. Tämä on olennaista erityisesti silloin, kun on kyse suurvaltasuhteista. Suomella on vahva intressi sekä tarjota platformia että tukea sitä, että suurvallat voisivat löytää toisensa sitä kautta, puhumme sitten joukkotuhouksien leviämisen estämisestä tai yhteistyövaraisuudesta ylipäätään, niin että ne löytävät toinen toisensa. Mauno Koivisto varoitti moneen kertaan Suomen omasta asemasta, että meidän historiamme synkät luvut ovat olleet sitä, että Suomi on tavallaan joutunut ajopuuna muiden sotiin mukaan ja pahimmillaan etulinjaan. Tämä on tietenkin se suuri intressi myöskin silloin, kun me pohdiskelemme tätä Nato-jäsenyyttä, että meillä ei ole aitoa intressiä joutua suurvaltojen vastakkainasettelussa etulinjaan, meillä ei aidosti ole suomalainen turvallisuusintressi siinä. Sen vuoksi tämä kysymys siitä, että rakennamme yhteistyövaraista turvallisuutta, on meille niin olennaisen keskeinen. Tämä on myöskin sen yksimielisen turvallisuuspoliittisen linjauksemme tausta, ja sen takia minä ihmettelen, että täällä tänäänkin käymme tätä kummallista keskustelua, että me emme vaalisikaan tätä yksimielisyyttä, joka nytkin tässä selonteossa selvästi näkyy.

Kun edustaja Kaunisto tässä omassa puheenvuorossaan lähti pohtimaan sitten näitä kumppanuussuhteita ympäri maailman, te totesitte, aivan oikein, että kumppanuus on mitä luontevinta [Puhemies koputtaa] Pohjoismaiden kesken, on sitten kysymys Ruotsista, [Puhemies: Kiitos!] keskeistä myöskin Norjan suuntaan, mutta keskeisin suunta kumppanuudelle tietysti on Euroopan unioni.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

16.58 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Jatkan tähän edustaja Kiljusen puheenparteen liittyen — hyviä pointteja. No, totean kyllä sen, että nähdäkseni Nato, joka on eurooppalaisesta näkökulmasta aivan keskeinen puolustusratkaisu, on meidän tiivis, läheinen kumppani, niin että keskustelu suhteesta Natoon, sen luonteesta, on aina ajankohtaista ja pohdinta jäsenyydestä on osa sitä keskustelua. Eli pidän erikoisena, että tätä keskustelua lähtökohtaisesti rajaisi se, ettei se olisi ajankohtaista — kyllä se meidän suhde Natoon on sitä nähdäkseni tosiaan koko ajan.

Mutta noston toisen asian liittyen tähän puolustusselontekoon ja mietintöön, ja se on asevelvollisten — mukaan lukien reserviläisten — joustava käyttö osana maanpuolustusta erilaisissa tilanteissa. Tämä on asia, joka nousee puolustusselonteossa, ja se on asia, joka nousee nyt tässä puolustusvaliokunnan mietinnössä ja sitten myös asevelvollisuuskomiteassa. Ja tämä liittyy siihen, että jos ajatellaan virka-apua, jota Puolustusvoimat antaa, on selkeää, että normaalitilanteessa se on virka-apu viranomaiselta toiselle, ja siinä on asevelvollisilla aika rajattu rooli, ja se on ihan perusteltua, mutta sitten kun ajatellaan tilannetta — jota toivottavasti ei koskaan tule mutta jollainen voisi olla — että meidän maahamme kohdistuu laaja-alaista, pitkäkestoista vaikuttamista, jossa meidän turvallisuuttamme haastetaan monin eri tavoin, niin se voi olla vähän toisenlainen tilanne. Siinä pitäisi huolehtia sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

tä, että meidän puolustusvoimien — joista kuitenkin suuri osa koostuu reserviläisistä — koulutettujen, osaavien asevelvollisten joukkoja voitaisiin käyttää hyödyllisesti ja parhaimmalla mahdollisella tavalla osana paikallista puolustusta tämäntyyppisissä tilanteissa. On nähdäkseni hyvä, että on nostettu sekä selonteossa, mietinnössä että siellä asevelvollisuuskomiteassa esiin, että tähän liittyviä käytäntöjä ja mahdollisesti lainsäädäntöä pitää tarkastella, ja pidän tätä sinänsä tärkeänä. On olennaista, että meillä kaikkiin erilaisiin turvallisuustilanteisiin liittyen lainsäädäntö on hyvällä tasolla ja me voidaan hyödyntää sitä osaamista, jota meillä on sekä kiistatta ammattisotilailla, joilla on sitten tietysti syystäkin toisenlainen lainsäädännöllinen status, että myös asevelvollisilla, jotka ovat koulutettuja johonkin tehtävään, niin että sitä voidaan joustavasti käyttää. Haluaisin vielä alleviivata, että pidän näitä huomioita, joita tosiaan kaikissa näissä kolmessa asiakirjassa nostetaan, erittäin tärkeinä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

17.01 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomen puolustuspoliittinen linja ei ole altis suhdannevaihteluille. Suomen puolustusratkaisun strategisia perusvalintoja ovat koko maan puolustaminen, yleinen asevelvollisuus ja sotilaallinen liittoutumattomuus — sotilaallinen liittoutumattomuus, edustaja Zyskowicz.

Yleinen asevelvollisuus on keskeinen osa Suomen puolustusratkaisua. Yleisellä asevelvollisuudella on vahva ja laaja tuki suomalaisessa yhteiskunnassa. Reservin merkitys sodanajan joukoissa on ratkaiseva, sillä sodanajan joukoista noin 95 prosenttia on reserviläisiä.

Mitä tulee vielä suhdannepolitiikkaan, niin vaikka tämä poliittinen toimintaympäristö ja asetelmat muuttuvat, puolustus ei voi huojua suhdanteiden mukana vaan sen on pidettävä, niin kuin tässä edustaja Kivisaari ansiokkaasti toi esille, vakaa kurssinsa.

Edustaja Zyskowicz toi omassa puheenvuorossaan Venäjän aika useasti esille. Nyt oli viime kuussa uutinen siitä, mitä venäläiset meistä ajattelevat. No melkein pelkkää hyvää, mitä Suomen ulkoministeriön Venäjälle teettämä kyselytutkimus osoittaa: yli kaksi kolmesta venäläisistä, 68 prosenttia, suhtautuu kyselyn mukaan Suomeen myönteisesti ja vain 5 prosenttia kielteisesti tämän tutkimuksen osalta. Ja suosio vain kasvaa, mitä paremmin meidät suomalaiset opitaan tuntemaan ja tunnetaan: Moskovassa Suomesta ajattelee myönteisesti jo 79 prosenttia, ja Pietarissa, Suomen rajan tuntumassa, missä kontakteja Suomeen on enemmän, luku vain kasvaa, peräti 89 prosenttiin.

Edustaja Zyskowicz, toitte esille, että mitä meillä koulussa opetetaan. No, toivoisin, että sitä diplomaattisuutta ja sitä tunnettavuutta ja yhteistyötä rajan yli Suomen ja Venäjän välillä tulisi opettaa ja edistää. Totta kai korona on pitänyt nyt huolen siitä, että itäraja on kiinni ja tätä vuorovaikutusta ei päästä tekemään tässä ajassa.

Kyllä muistuttaisin tässä keskustelussa, että kyllä meidän pitää tehdä itänaapurin kanssa enemmän ystävyyttä ja kumppanuutta kuin vastakkainasettelua, ja kaikkihan me tiedämme, että kun tätä Nato-korttia väläytellään, niin se ei ainakaan sitä kumppanuutta idän kanssa tule edistämään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

17.04 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos, edustaja Kettunen, puheenvuorosta. Minäkin luonnollisesti pidän erinomaisena asiana sitä, että venäläiset ajattelevat Suomesta hyvää ja suomalaisista hyvää. Ja miksi eivät ajattelisi, Suomi on maailman paras maa. [Tuomas Kettunen: Kyllä!] Minäkin muuten ajattelen venäläisistä hyvää. Sen sijaan Venäjän nykyjohdosta en ajattele hyvää. Kuten puheenvuorossani katsoin, kiristynvä tilanne Ukrainan rajoilla, kiristynvä tilanne Euroopassa on seurausta Venäjän nykyjohtoon toimista. Kuka tästä voisi olla eri mieltä?

Edustaja Kettunen, mainitsitte kouluopetuksen. Kun olen tämmöinen buumeri, en malta olla viittaamatta viime sunnuntain Helsingin Sanomiin. Siellä oli laaja kirjoitus siitä, miten 1970-luvun alussa taistolainen kansanedustaja Taisto Sinisalo teki eduskuntakyselyn koulukirjasta, maantiedon kirjasta, jossa kerrottiin totuuksia sodanjälkeisestä Euroopasta, ei mitään räikeätä neuvostovastaisuutta — sellaista ei Suomen koulukirjoissa 70-luvulla ollut — mutta kerrottiin esimerkiksi, että Viro, Latvia ja Liettua menettivät itsenäisyytensä sodan jälkeen. Kun Sinisalo teki eduskuntakyselyn ja syytti opetusta neuvostovastaiseksi, niin tuon Helsingin Sanomien kirjoituksen mukaan seuraavana päivänä Kouluhallitus peruutti tämän kirjan oikeudet — siis siihen aikaan Kouluhallituksen piti tietysti hyväksyä käytettävät oppikirjat. Edelleen siinä kerrottiin, että kun seuraava painos tästä kirjasta ilmestyi, koko luku oli poistettu kirjasta. Ja edelleen siinä kerrottiin, että ennen kuin tämä seuraava painos ilmestyi, se tarkistutettiin Suomi-Neuvostoliitto-Seuran pääsihteerillä, kommunisti Christina Porkkalalla.

Tämän jälkeen tänäkin päivänä kehdataan väittää, että ei taistolaisilla ollut mitään vaikutusvaltaa 70-luvun suomettuneessa Suomessa, kun heillä oli kannatusta niin vähän. No niin olikin vähän, kampuksilla ehkä korkeimmillaan 20 prosenttia, täällä ehkä puolet SKDL:n eduskuntaryhmästä, eli noin 10 prosenttia. Mutta ei se vaikutusvalta perustunutkaan heidän parlamentaariseen voimaansa, vaan se perustui siihen, että heillä oli parisataa miljoonaa kannattajaa tuossa itärajan takana ja suomettuneessa Suomessa kaikki pokkuroivat Neuvostoliittoa ja siinä sivussa Neuvostoliiton ylimpiä ystäviä eli taistolaisia.

Muutama sana Natosta: Kylmän sodan aikana ja nytkin Naton olemassaolo sinänsä vahvistaa Suomen turvallisuutta, siis myös kylmän sodan aikana — näinhän ei Suomessa tietysti sanottu, mutta se nyt vain on totuus. Suomen olisi pitänyt liittyä Natoon jo silloin 90-luvulla, kun se olisi ollut paljon helpompaa kuin nyt. Nyt siitä seuraisi paljon sellaisia ongelmia, mitä silloin ei olisi seurannut. Mutta näinhän me emme tehneet. Päinvastoin Suomen poliittisessa johdossa oli ihmisiä, jotka olivat viettäneet nuoruutensa parhaat vuodet Natoa vastustamalla, ja he sanoivat, että jopa Baltian maiden liittyminen Natoon on paha asia. Oi voi, ajatelkaa tällä hetkellä tilannetta meidän lähialueillamme, jos esimerkiksi Viro, Latvia ja Liettua eivät olisi Naton jäseniä. Millaista Venäjän pullistelua, millaista tilanteen kärjistymistä alueella joutuisimme silloin sietämään? Nato ei ole uhka Venäjälle, vai luuleeko joku, että esimerkiksi äsken mainitut Baltian maat ovat hetkenä minä hyvänsä hyökkäämässä Venäjän kimppuun, kuten suunnilleen Venäjän kansalle valehdellaan? Sen sijaan näissä maissa, Baltian maissa, tiedetään, että Nato ei ole uhka Venäjälle mutta se on uhka Venäjän uhalle, ja se on Venäjälle ongelma.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.08 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Meillä on edustaja Zyskowiczin kanssa tässä tällainen työnjako, että edustaja Zyskowicz otti esille näitä historian tosiasioita ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

itse pyrin nyt sitten kuvaamaan tätä, miten kehitämme asevelvollisuutta niin, että Suomi toimii sillä tavoin kuin olemme pyrkineet toimimaan alueellamme aiempinakin vuosikymmeninä, vakautta lisäävänä voimana.

Tosiaan tässä tämän päivän keskustelussa on käytetty todella hyviä puheenvuoroja, ja tietysti edellä edustaja Zyskoviczin puhe oli varmasti sieltä parhaasta päästä tässä keskustelussa, ainakin tähän mennessä. En käy kertaamaan niitä asioita, mitä tässä on edellä puhuttu, mutta haluan kuitenkin, arvoisa puhemies, vielä todeta omastakin puolestani vahvan tukeni ajatukselle koko maan puolustamisesta, yleisestä asevelvollisuudesta ja laajasta reservistä, joilla puolustuksen uskottavuutta ja maanpuolustustahtoa ylläpidetään.

Kolme näkökulmaa, joita mielestäni on ehkä liian vähän käsitelty tässä keskustelussa — ja ehkä nämä synnyttävät vielä lisää keskustelua tästä todella tärkeästä ja enemmän kuin ajankohdasta aiheesta:

Ensimmäinen näkökulma liittyy mielestäni siihen, että asepalveluksen suorittamisasteen nostaminen tulisi ottaa vielä vahvemmin koko yhteiskunnan yhteiseksi tavoitteeksi. Mielestäni asevelvollisuuden suorittamisaste on ehkäpä paras mittari kuvaamaan sitä, mikä on hyvinvointiyhteiskuntamme tila. Jos ajattelemme niitä nuoria kutsunnanalaisia, jotka ovat päässeet nauttimaan äitiysneuvolan palveluista, lastenneuvolan palveluista, erilaisista perhepalveluista, varhaiskasvatuksesta, maailman parhaasta peruskoulusta ja toisen asteen koulutuksesta, ja jos nuori kutsunnanalainen käytyään kaikki nämä eri hyvinvointiyhteiskunnan vaiheet läpi ja vartuttuaan nuorukaiseksi on siinä kunnossa henkisesti tai fyysisesti, että ei pysty suorittamaan palvelusta, niin onhan silloin yhteiskunnassa joku mennyt todella pahasti pieleen. Ja mielestäni tässä mielessä tämän pitäisi olla koko poliittisen kentän, kaikkien puolueiden, yhteinen tavoite, että rakennamme suomalaista yhteiskuntaa niin, että kaikki pystyvät suorittamaan palveluksen, ja toisaalta, että kaikki myös haluavat suorittaa sen. Kun nämä asiat ovat yhteiskunnassa kunnossa, niin tämä on varmasti maa, jonka puolesta halutaan olla myöskin asepalveluksen kautta tekemässä sitä tulevaisuustyötä, jolla rakennamme Suomea jatkossakin maailman parhaana yhteiskuntana.

Arvoisa puhemies! Toinen näkökulma: Kun pääsemme toivottavasti siihen, että kaikki — kaikki kutsunnanalaiset ja tulevaisuudessa toivottavasti yhä kasvava joukko myös vapaaehtoisia naisia — palveluksen suorittavat, meillä on paitsi sotilaallisessa mielessä hyvää reserviä myös sellaista yhteiskunnallista voimavaraa olemassa, että kun näitä reserviläisiä sitten otetaan yhteen kertausharjoituksiin, niin emme ainoastaan kohota reservin kuntoa ja sotilaallista maanpuolustuskykyämme vaan luomme sellaisia tilanteita, joissa ihmiset, joilla on jo lähtökohtaisesti hyvä luottamus toisiinsa, tuntemus toisistaan, pääsevät kohtaamaan ja vaihtamaan ajatuksia myös siitä, mitä he tekevät siviilielämässä. Silloin me saamme tässä yhteiskunnassa aikaan niitä sellaisia kohtaamisia, jotka käytännössä johtavat myös siihen, että talouselämämme hyötyy. Tästä voin itse sanoa monia käytännön esimerkkejä omalta reservin uraltani, kuinka ne samassa joukko-osastossa palvelleet nuoret sitten, kun pääsevät kertausharjoituksissa toisiaan kohtaamaan, pääsevät myöskin luomaan tällaisia hallinnonalat ja eri tiedekuntien rajat ylittäviä uusia ajatuksia. Ja tiedän, että sieltä on syntynyt myös sellaista taloudellista lisäarvoa, joka on tietysti kokonaisuutenaan puolustuksen kannalta aivan ensiarvoisen tärkeää siinä, että Suomi on menestyvä yhteiskunta ja meillä on varaa huolehtia myös kansantaloudestamme.

Arvoisa puhemies! Onko niin, että tässä on 5 minuutin aikaraja? [Puhemies: Kyllä!] No, sitten täytyy käyttää toinen puheenvuoro, koska kaikkein tärkein näkökulma jäi vielä käsittelemättä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

17.14 Jari Kinnunen kok: Arvoisa herra puhemies! Laaja-alainen, pitkäaikainen vaikuttaminen — sellainen on ollut käynnissä jo 2005 lähtien, vähintäänkin. Suomalainen media on ollut vallan vahtikoira, mutta se on ollut näköjään myöskin suomalaisen vapauden vahtikoira. Se on vuonna 2011 ensimmäisen kerran tuonut julki venäläisen maanomistuksen; vuonna 2015 se jatkoi, vuonna 2018 se jatkoi, ja nyt on sitten tuoreimmat tapaukset meidän tiedossamme. On Airiston Helmeä, on sitä sun tätä.

Ystävällinen naapuri on ystävällinen vain silloin, kun se ei käytä piiloviestintää ja sinne piilotettuja uhkailuja ja se ei testaa hybridivaikuttamisella rajojemme pitävyyttä, kuten tapahtui 2016. Me kaikki varmasti pidämme venäläisistä. Minullakin on siellä paljon ystäviä, mutta en pidä kyllä venäläisestä ulkopolitiikasta, koska se on pienempien sortamista.

Tämä puolustuselonteko on äärimmäisen hyvä, ja on todella hyvä, että se on yksimielinen. Me emme kuitenkaan voi eikä meidän pidä tappaa keskustelua siitä, mikä on Suomen puolustuksen tulevaisuus. En lähde Nato- ja liittoutumattomuuskeskusteluun, mutta totean, että kun meillä on jo tämä hybridivaikuttaminen vallalla tässä maassa, halutaan sitä tai ei, niin siihen on pystyttävä vaikuttamaan, ja meidän nukumme hyvin pitkään ja levollisesti aina ruususenunta. Vasta reilu vuosi sitten saatiin aikaiseksi laki, jolla rajoitettiin EU:n ulkopuolisten maanhankintaa, ja siitä huolimatta tämä maanhankinta edelleenkin onnistuu niin sanottujen kultaisten passien avulla.

Nykyinen maanpuolustus vaatii entistä enemmän eri hallinnonalojen yhteistyötä. En pidä järkevänä sitä, että näitä maakauppoja valvotaan jälkikäteen — niitä pitäisi pystyä valvomaan reaaliaikaisesti. Kun katsotte sitä karttaa, missä itänaapurin lakeijojen maanomistusta on, niin todennäköisesti teillä nousee tukka pystyyn. Ne ovat kantaverkkojen läheisyydessä, ne ovat strategisten kohteiden läheisyydessä, ne ovat paikoissa, joista pääsee hyvin vaikuttamaan. Ja ikävä kyllä tämä viimeinen esimerkki sisämaan saaristosta on sellainen, jota ei toivoisi Suomessa enää ikinä näkevän. Toivoisin, että pääsisimme parempaan viranomaisyhteistyöhön. Näihin viranomaisiin kuuluvat tietenkin myöskin kunnan viranhaltijat ja ne, jotka rakennusluvista päättävät. Näin voisimme välttyä näiltä ikäviltä seikoilta.

Toivotan Suomelle turvallisia itsenäisyyspäiviä jatkossakin. Nythän me olemme niitä saaneet täällä viettää, mutta siltikään meidän ei tarvitse ihan kaikkea uskoa, mitä meille tuolta isommasta naapurista syötetään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.18 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan välttämätöntä, että Suomi pitää, voisi sanoa vähän huumorilla, jääräpäisesti omaa puolustustaan ja omaa toimintakykyään yllä jatkuvasti ympärilleen vilkuilematta. Suhteet hoidetaan naapureihin, totta kai, ja olemme myös kansainvälisesti aktiivisia toimijoita muun muassa YK:n eri rauhanturvaoperaatioissa. Se antaa meille sitä kansainvälistä arvostusta, jota me tarvitsemme. YK itsessään on meille tärkeä järjestö, samoin Euroopan unioni yhteistyökumppanina, ja siinä olemme itsekkin vahvana osana mukana, mutta sielläkään ei pidä suostua kaikkeen, mitä sieltä tarjotaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

On murheellista seurata tätä EU:n toimintaa tänä päivänä. Sanon, että Euroopan unioni alkaa olla kohtapuolin vaaraksi itselleen. Se on menossa semmoisille alueille, jotka eivät kuulu millään lailla enää sen omaan perussopimukseen eivätkä jäsenmaiden liittymissopimuksiin. Tällä keinoin varmiten hajotetaan koko tämä tärkeä, syntynyt Euroopan kansakuntien välinen yhteistyö, ja sitähän meidän sellaiset naapurimme haluavat, jotka hyötyvät tällaisesta sekaannuksesta. Tämä pitäisi nyt tuolla komissiossa ja Ursula von der Leyenin porukassa ymmärtää, että näin ei voi jatkaa. Esimerkiksi tämä velkasekoilu, yhteisvastuut, joita ei ole, ja sitten nämä uudet taksonomiat ja kaikki tällaiset, joilla pyritään vain ottamaan määräysvaltaa itselle, tavoitteena päästä liittovaltioon, ovat Suomen puolustuksen kannalta ja Suomen riippumattomuuden kannalta vaarallinen asia. Se EU, mikä aikanaan oli ja tehtiin hyväksi kauppajärjestöksi ja yhteistyöjärjestöksi, jossa itsenäiset kansakunnat voivat toimia vapaasti ja tukea toisiaan, oli aivan loistava idea. Robert Schumanin pitämä puhe, jonka Monnet'n suvun vesa Jean Monnet kirjoitti, on niitä tärkeitä peruskiviä, joita pitäisi kunnioittaa. Mutta nyt tämä liittovaltiokehitys on lähtenyt aivan hullulle laukalle, ja siitä koituu Suomelle suurta vahinkoa taloudellisesti, ja jos ei järki tule päähän, niin siitä tulee sitten muitakin vahinkoa tulevaisuudessa.

Puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Ilkka Kanerva mainitsi omassa puheenvuorossaan myös tämän väestönsuojelun. Se totta vieköön tässä maassa on lapsenkengissä. On murheellista huomata, että jos kriisi on tullakseen joskus, niin kuin sen maailmassa tapana on tulla määrävälein, niin meidän valmistautumisemme siihen on aika huonossa tilassa tällä hetkellä.

Täällä muutamissa puheenvuoroissa mainittiin muun muassa puolustusvälineiden valmistuksesta ja puolustusmateriaalien valmistuksesta tässä maassa, että siinä ei muka saa syntyä tällaisia haitallisia kilpailutusketjuja, että katsomme omaan napaamme ja otamme tarjouksia vain omilta yrityksiltä, mutta totta kai sen pitää olla niin. Kuvitteleeko joku kansanedustaja, että kriisin tullen voimme edelleen luottaa siihen, että voimme edes pyytää jostakin maasta tarjousta? Kriisin aikana eivät tavarat kulje — kyllä sen verran pitää jokaisen kansanedustajan [Puhemies koputtaa] tietää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.21 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Zyskowicz käytti poikkeuksellisen painavan puheenvuoron. Hän monella tavalla pohdiskeli Naton olemassaoloa Euroopassa ja sen merkitystä eurooppalaiselle turvajärjestelmälle. Hän totesi muun muassa näin, että Naton olemassaolo vahvistaa Suomen turvallisuutta. En lähde analysoimaan tuota ajattelutapaa, mutta hän jatkoi eteenpäin: ”Nato ei ole uhka Venäjälle.” Ja hän jatkoi: ”Nato on uhka Venäjän uhalle.” Mielenkiintoinen, ei ajatusleikki, vaan tässä oli tietysti ihan vakava analyysi takana. Arvoisa puhemies, olen ihan vakuuttunut, että monet Baltian maissa ajattelevat juuri noin ja varmaan osin myöskin oikeutetusti. Tässä on varmasti vinha perä sanoa se tuossa muodossa.

Katsotaan Euroopan karttaa vähän toisesta kulmasta. Miten serbit sanoisivat saman asian? Nyt minä yritän olla devil's advocate vain analyttisessä mielessä, en ota kantaa tähän asiaan vaan pohdin tätä tavallaan teoreettisesti. Serbit voisivat käyttää tätä Zyskowiczin sanaleikkiä seuraavasti: Venäjä ei ole uhka Natolle. Venäjä on uhka Naton uhalle. Ja he voivat käyttää tietysti esimerkkinä vuoden 1999 pommituksia Belgradissa, jolloin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Nato YK:n päätösten vastaisesti suoritti hyökkäysoperaation ja pommitti pääkaupunkia Euroopassa lähes sadan päivän ajan. Kuolonuhreja oli iso määrä, siviiliuhrit tuhansissa. Serbit voisivat silloin käyttää Natosta tätä argumenttia varmaankin täysin legitiimisti, jos niin ollaan.

Meillä on vähän turhan sinisilmäistä tämä keskustelu täällä. Jari Kinnunen totesi, että ei tarvitse kaikkea uskoa, mitä isommasta naapurista meille sanotaan. Minä muotoilisin tämän tällä tavalla: en ole sinisilmäinen suurvaltapolitiikan suhteen millään ilmiansuunnalla, ei tarvitse uskoa kaikkea sitä, mitä isoimmista maista meille sanotaan.

Suurvalloilla on globaalijärjestelmässä omat edut, ja me pienet maat olemme liian usein vain pelinappuloita näissä peleissä. Sen takia, kuten muun muassa edustaja Tuomas Ketunen täällä erittäin painavasti sanoi, meidän Suomen intresseissä ei ole olla mukana näissä peleissä emmekä me ole ollenkaan suhdanneherkkiä näissä asioissa. Meidän intresseisemme on turvata Suomen itsenäisyys ja turvallisuus kaikissa oloissa, emmekä me halua altistaa itseämme suurvaltakilpailulle, suurvaltavastakkainasettelulle, koska pahimmillaan, kuten Mauno Koivisto niin moneen kertaan sanoi, me olemme etulinjassa. Tämän vuoksi pidetään tämä omissa käsissämme, vaalitaan tätä kansallista yhteisymmärrystä täällä eikä turhaan kilvoitella tällä, kuka tässä ikään kuin olisi isänmaallisempi kuin joku toinen. Me olemme kaikki isänmaallisia tässä silloin, kun me puhumme Suomen itsenäisyydestä, Suomen turvallisuudesta. [Puhemies koputtaa] Siltä pohjalta kuljetaan yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

17.24 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Suomen puolustuspoliittinen linja on varmasti vakaa ja myöskin melko yksimielinen, ainakin keskustelun kautta, ja hyvä, että sitä keskustelua käydään. On kuitenkin tärkeää huomioida, että maailma ympärillä muuttuu jatkuvasti, ja onkin tärkeää päivittää meidän linjojamme ja meidän näkemyksiämme myös tähän tietoon pohjautuen.

Tässä yhteisessä selonteossa tuodaan esiin, että tutkimus ja tuotekehitys ovat myös puolustuspolitiikassa keskeisiä. On tärkeää huomioida, että tämä tarve ei kohdistu vain sotilaalliseen puolustukseen vaan ylipäätään siihen, että olemme ajan tasalla. Esimerkiksi kyberuhkien osalta meillä on osaamista tekoälyssä, digitalisaatiossa ja niin edelleen, ja tällainen laaja tutkimus- ja tuotekehitysosaaminen myös monipuolistaa meidän elinkeinorakennettamme ja poissulkee joitakin hybridiuhkia, joita myös kohdistetaan ja voidaan kohdistaa tiettyihin elinkeinoihin. Jos olemme liian riippuvaisia tietyistä toimialoista, niin se muodostaa taloudellisen uhan, johon voidaan myös kohdistaa toimia.

Ja ilmastomuutos — muutamia vuosia sitten kukaan ei tätä laajasti käsitellyt turvallisuusuhkana, mutta nyt tiedämme, että hyvinkin vakavat uhat kohdistuvat myös siihen, mitä esimerkiksi ilmastopakolaisuus voi aiheuttaa. Tässä kohtaa on tärkeää huomioida, että emme voi valita vain tiettyjä uhkia vaan meidän täytyy myös keskittyä ratkomaan niitä juurisyytä, ja näihin kuuluu myös sisäinen demokratia, ja vahva sisäinen demokratia on meidän puolustuksellemme äärimmäisen tärkeää. Sen takia onkin harmillista lukea, kuinka esimerkiksi tiedevastaisuus aina silloin tällöin joissakin puolueissa tuntuu kuitenkin nostavan päätään, ja toivoisin, että tämäkin otettaisiin vakavasti. Esimerkiksi rokotekehiäisyys, rokotekehiäisyys ja tiedevastaisuus aiheuttavat meille sisäisiä uhkia. Tämä toki näkyy sitten laajemmin maissa, joissa demokratiakehitys on ottanut takapakkia, myöskin Euroopas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

sa. On tärkeää pitää meidän yhteistä linjaamme yllä myös tästä näkökulmasta, joka meidän puolustukseemme lopulta vaikuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.27 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kun tuossa edellä totesin, että tärkein vielä jäi sanomatta, niin ehkä tietenkään ei tärkein, mikä liittyy tähän koko selontekoon. Tämä yksituumaisuus näistä Suomen puolustuksen perusratkaisuista, joka ilmenee yksimielisenä mietintönä, on varmasti se kaikkein tärkein asia — ja kaiken kaikkiaan tämä meidän eurooppalaisittainkin ainutlaatuisen hienon puolustusratkaisun tuoma vahva maanpuolustustahto. Ja tietysti se, että Suomi on maailman paras maa, on hyvä pohja sille, että suomalaiset haluavat tätä maailman parasta maata myös puolustaa. Se vahva maanpuolustustahto on niitä tärkeimpiä asioita.

Mutta, arvoisa puhemies, kun meillä on vahva maanpuolustustahto, niin todella näkisin tärkeäksi, että suomalaisilla olisi laajasti mahdollisuus sitten myös aktiivisesti reservin tehtävissä palvella. Ja tässä mielessä mielestäni yksi semmoinen todella tärkeä näkökulma, josta ei ole konkreettisesti vielä keskusteltu, liittyy näihin reservin ikärajiin. Oikeastaan se tulee tähänkin mietintöön välillisesti mukaan siinä mielessä, että tässä viitataan kyllä tähän parlamentaariseen komiteatyöhön asevelvollisuuden kehittamisestä. Siellähän komitea esitti sitä, että tätä reservin ikärajojen tarkastelua tulee tehdä. Ja tähän on aivan luonnollista, jos mietitään sitä valtavan merkittävää demografista kehitystä, jonka suomalainen yhteiskunta kohtaa. Meidän nuoret ikäluokat tulevat tulevina vuosikymmeninä suhteellisesti pienenemään — ja absoluuttisestikin pienenemään — todella kovaa vauhtia. Yhä suurempi osa meistä suomalaisista on sitten jo siinä iässä, että tämä nykyinen asevelvollisuusikä ei enää mahdollista isänmaan palvelemista tavalla, jota varmasti moni 60 vuotta täyttänyt reserviläinen toivoisi ja johon heidän fyysinen suorituskykynsä ja monin tavoin elämän varrella hankittu kokemuksensa ja koulutuksensa, myös sotilaskoulutus, antaisi täyden oikeuden. Eli tässä mielessä mielestäni meidän tulisi voida hyvin avoimesti keskustella siitä tarpeesta, että asevelvollisuusikä ja reservin ikäraja tulisi nostaa 60 vuodesta ainakin 65 vuoteen tai jossain määrin ehkä sitten häivyttää sieltä kokonaan yläikäraja ja luottaa siihen, että Puolustusvoimat kyllä pystyy arvioimaan sitten jokaisen henkilökohtaisen suorituskyvyn mukaan sitä, kuka missäkin tehtävässä parhaiten pystyy kokonaisuusmaapuolustuksen kannalta ja sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta isänmaata palvelemaan.

Ja tosiaan, arvoisa puhemies, näen erittäin tärkeänä näkökulmana sen, että kun tätä paikallispuolustusta korostetaan, niin kenelläpä olisi parempaa paikallistuntemusta ja kokemusta kuin tällaisilla siellä kuudenkymmenen hujakoilla olevilla reserviläisillä, jotka vaikkapa esimerkiksi paikallisen metsästysseuran jäseninä tuntevat lähimaastonsa aivan erinomaisesti. Jos on sellaisessa fyysisessä kunnossa, että pystyy hirven kaatamaan ja metsästä tuomaan, niin aivan taatusti pystyy kyllä esimerkiksi näissä paikallispuolustuksen tehtävissä menestyksekkäästi palvelemaan — mutta varmasti laajemminkin niissä reservin tehtävissä, joita Puolustusvoimat voi sitten näille aktiivisille henkilöille osoittaa.

Eli tämä on mielestäni keskustelu, jota tulee myös käydä. Toivottavasti täältä eduskunnasta välittyy asioita valmisteleville tahoille vahva viesti siitä, että näitä palveluksen ikärajoja myöskin tarkastellaan yhteiskunnan kehitystä vastaaviksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

17.31 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Puolustuspolitiikan tärkein tehtävä on ehkäistä ongelmia, pahimmassa tapauksessa sotatoimia. Sama koskee myös muita lainsäädäntöjä, ja täällä edustaja Kinnunen otti esille nämä maa- ja kiinteistökaupat EU:n ja Eta-alueen ulkopuolisten osalta. Ja se on totta, että geopolitiittiselle asemalle me Suomessa emme voi mitään ja olemme suurvallan etupiiriä, tai suurvallan naapureina, ja tosiasia on, että suurvallat ovat aina valmistautuneet ja tulevat valmistautumaan myös rauhan aikana mahdollisiin konflikteihin. Tiedustelun ja vaikuttamisen muodot ovat toki muuttuneet tässä matkan varrella.

Olen tänään jättänyt kirjallisen kysymyksen liittyen näihin kiinteistökauppoihin ja tähän lainsäädäntöön, joka vuoden 2020 alussa strategisten kohteiden ääreltä on astunut voimaan — siitä kiitos viime hallitukselle, että tämä rajoittava laki strategisesti tärkeiden kohteiden ääreltä tuli voimaan. Jo tuolloin toin esille sen, aivan kuten vuodesta 2007 alkaen, kun olen tämän asian parissa aktivoitunut, ettei tuo laki tule olemaan riittävä puolustamaan kaikkea sitä, mitä meillä puolustettavissa on. Kysymys on myös maatilojen, metsäalueiden, pohjavesialueiden ja niin edespäin kiinteistöjen omistuksesta, siitä, kenen omistuksessa ne ovat.

Meillä oli vuoteen 2000 saakka luvanvaraisuuslaki, joka toimi hyvin ja joka purettiin turhankin sinisilmäisesti tuossa vaiheessa, ja 20 vuoteen meillä ei ollut lainsäädäntöä tämän asian osalta lainkaan. Ja nyt tosiaan, kuten sanoin, tämä 2020 voimaan astunut rajoittava laki on oikea askel ja oikeansuuntainen, mutta nyt esimerkiksi Puumalan Kotasaaren tilanne kertoo siitä, että kunnilta puuttuu riittävä taito arvioida riskejä ja selvittää ostajien taustoja. Pakkolunastus on raskas hallinnollinen toimenpide, ja valitettavasti noihin pakkolunastuksiin ei myöskään ole erikseen budjetoitu rahaa, eikä pakkolunastus ole ostajan, rakennuttajan eikä kunnan tai valtion kannalta lainkaan toimiva ratkaisu. Sen vuoksi tulisi kehittää tätä lainsäädäntöä vielä voimakkaammin ennaltaehkäisevään suuntaan, ja tästä olen muun muassa tänään kirjallisessa kysymyksessäni kysynyt.

Toivon, että tässä salissa tunnistetaan tätä kehittyntä ilmapiiiriä. Tämä Kotasaaren tapaus [Puhemies: Kiitoksia!] näyttää sen, että asiaa seurataan, mutta on vielä muitakin kohteita, jotka ovat seurannassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olisin hieman jatkanut edustaja Ville Kauniston puheenvuoroa, jossa hän täällä kyseli sen perään, mitkä ovat meidän läheisimpiä kumppaneitamme. Itse haluaisin analysoida sitä tällä tavalla, että jos me puhumme Suomen puolustusratkaisuista, niin viime kädessä — ja uskon, että siinä tämä sali on yhtä mieltä — ainoa, joka on kiinnostunut varsinaisesti ja viimeiseen saakka, loppuun saakka, Suomen itsenäisyydestä ja turvallisuudesta, olemme itse me suomalaiset. Se on se lähtökohta. Sitten on laajempi, kansainvälinen yhteisö, jossa yhteistyönvaraista turvallisuutta me tietysti haemme sovitteluelimillä, luottamusta lisäävillä toimilla ja kansainvälistä vakautta lisäävillä toimilla, joissa YK-järjestelmä on globaalitasolla vaikuttavana tekijänä ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö sitten eurooppalaisella tasolla luomassa niitä pelisääntöjä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Jos me puhumme puolustuskumppanuuksista, niin silloin varmasti läheisin ja luontevin maa, jolla on vahva intressi olla yhteistyössä Suomen kanssa aidolla tavalla, on naapurimme Ruotsi, sotilaallisesti liittoutumaton maa niin kuin Suomi. Tämä on aito kumppanuussuhde, ja olemme todenneet moneen kertaan, että olemme yhteisymmärryksessä siinä, että sitä liittosuhdetta — jos haluaa näin pitkälle sanoa — kannattaa eri muodoissa kehittää.

Mikä on se seuraava ilmansuunta sitten, jos haetaan puolustuksellista yhteistyötä, sehän on oikeastaan ihan itsestäänselvää — se on tänä päivänä jo itsestäänselvää — että se on tietenkin Euroopan unioni yhteistyörakenteineen, kaikilla yhteistyörakenteillaan. Ja mitä Euroopan unioni luo? Se luo nimenomaan koheesioturvallisuutta. Me olemme yhteisessä lainsäädäntöjärjestelmässä kiinni. Meillä on vapaa liikkuvuus unionin alueella; pääomat, tavarat, ihmiset liikkuvat vapaasti Schengen-alueella kokonaisuudessaan. Me olemme mitä moninaisimmilla tavoilla integroituneet, valuuttaa myöten, kun meillä on yhteinen valuutta. Tämä kaikkihan luo sitä turvallisuusyhteisöä, missä me olemme mukana. Ja unioni on myöskin kehittämässä yhteistä puolustuspolitiikkaa ja puolustusyhteistyötä, mukaan lukien puolustusteollinen yhteistyö.

Jos me haluamme niitä kumppaneita aidosti hakea, joilla on vahva intressi siinä, että Suomi on Suomi ja osa globaalijärjestelmää viime kädessä, niin se on tietenkin Euroopan unionin maiden kanssa harrastettava yhteistyö. Tämä on minusta itsestäänselvyys. Ei kannata lähteä hakemaan kumppaneita jostakin merten takaa, vaikka Japanista — meillähän on puolustusyhteistyösopimus Japaninkin kanssa olemassa — tai johonkin muualle mennä merten taakse. Suurvalloilla on joka tapauksessa suurvaltojen intressit, ja meidän täytyy tunnistaa tätä kautta se oma haavoittuvuutemme, jos me sotkeudumme niihin intresseihin. Pidetään niistä etäisyyttä luontevalla tavalla ja ollaan yhteistyössä niiden maiden ja alueiden kanssa, joilla on luontainen, yhteinen intressi, niin kuin Suomella tässä on. Minusta tämä on itsestäänselvä lähestymistapa tässä asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

17.37 Jari Kinnunen kok: Kiitos, herra puhemies! Edustaja Kiljunen, totean, että käsi-merkkinne, vasen alakoukku, ei oikein tunnu uponneen kyllä tänne, vaikka se siltä näyttikin. Te otitte puheeksi Serbian ja te otitte puheeksi Naton. Nyt varmaan tarvitsee sitten muistaa, kuka sen sodan siellä Bosniassa ja Balkanilla lopetti. Minä olen palvellut siellä Bosniassa yli kolme vuotta, olen palvellut Kosovossa yli vuoden, ja olen palvellut Lähi-idässä neljä vuotta, joten ei kannata tulla sanomaan, että en tiedä mitään maailmanvaltojen strategioista ja heidän tarpeistansa ja tarkoituksistansa. Voi olla, että olen sinisilmäinen, mutta punasilmäistä minusta ei saa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

17.38 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ihan olen kuunnellut tuolla työhuoneessani tätä keskustelua, ja puolustuspoliittinen selonteko, joka tänään on täällä esitelty, on tuikei tärkeä juuri tähän aikaan, ja erittäin ansiokkaita puheenvuoroja täällä on käytetty. Totean vain tästä tilannekuvasta, mikä meillä tällä hetkellä on, että mitä enemmän me keskustellemme puolustuspolitiikasta, sitä enemmän kansalaisille ja meille kaikille päättäjille eri tasoilla valaistuu se tilanne, miten vakavassa tilanteessa me itse asiassa olemme. Eli esimer-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

kiksi Puolan ja Valko-Venäjän välillä tapahtunut hybridivaikuttaminen ja se, mitä on tapahtunut Suomelle 2015, kyllä pistävät miettimään, että me todella tarvitsemme vahvan puolustuksen.

Itse edustan Naisten Valmiusliittoa. Olen sen puheenjohtaja ja pidän tärkeänä sitä, että on myöskin naisille suunnattuja turvallisuuskoulutuksia. Olin tyytyväinen edustaja Kanervan johtamaan parlamentaariseen työryhmään, joka tässä hiljattain julkaisi asevelvollisuudesta parlamentaarisen työryhmän esityksen, jossa he ottivat kantaa siihen, että myös naisten turvallisuuskoulutusta on hyvä jatkaa. Meillä pitäisi olla myös turvallisuuskoulutettujen naisten rekisteri, koska jos se tilanne sitten joskus tulee päälle, missä tarvitaan sitä osaaamista, niin meillä on koulutettuja naisia mutta heitä ei välttämättä saa kiinni, ellei meillä ole rekisteriä.

Haluan nyt tässä yhteydessä sanoa, että puolustuskykyhän kumpuaa nimenomaan maanpuolustustahdosta ja kaikki sen eteen tehtävä työ on tällä hetkellä hyvin tärkeää ja tämän maanpuolustuksen on hyvä olla ihan siellä koulutusohjelmissa. Meitä on monenlaisia maanpuolustajia täällä Suomessa, ja kukin tekee sitä omasta tehtävästään käsin. Tärkeää on se, että meillä kuitenkin puolustus pitää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

17.40 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu yhteisestä tilanekuvasta, ja minusta tuntuu, että se tarvitsisi vielä lisää tietopohjaa ja keskustelua. Olen hieman huolissani niistä puheenvuoroista, joissa on viitattu esimerkiksi yksittäisiin kyselyihin naapurimaan ilmapiiristä. Minä luulen, että me tarvitsemme ennen kaikkea syvällistä tietoa ja ymmärrystä poliittisista järjestelmistä ja myöskin sitä historiatietoa, ja sen takia on tärkeää myös resursoida ne tahot, jotka pystyvät tällaista tietoa tuottamaan. Etenkin meillä tässä talossa on vastuu ymmärtää, mikä on poliittinen tilanne eri maissa, ja uskon, että tälle tiedolle olisi meillä vielä lisätarvetta kehittämään sitä ymmärrystä myöskin täällä eduskunnan sisällä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

17.41 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiljunen osaa kertoa värikästä ja eläväisellä tavalla historiaa, ja historia on hyvä tuntee, se on aivan päivänselvä asia, mutta ei se, että osaa eläväisesti kertoa historiaa, tarkoita sitä, että osaa ennustaa tulevaa. Muutenhan meitä ei täällä varmaan sitten muita tarvittaisikaan.

Itseäni hieman harmittaa se, että kun korostin omassa puheessani nimenomaan sitä yksimielisyyttä ja sen tärkeyttä ja sitä arvoa, minkä Suomelle luo se, että me katsotaan ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koko Suomen etuna ja yksin silmin, niin Nato tuntuu olevan niin punainen vaate täällä keskustelussa, että siitä ei saisi tässä salissa keskustella avoimesti. Olen hieman harmissani tästä asiasta, koska mielestäni tämänkaltaisen keskustelu on juurikin sitä, mitä meidän pitäisi käydä. Meidän pitäisi jopa kannustaa ihmisiä yhä laajemmin keskustelemaan Suomen tulevaisuuden ratkaisuihin, etenkin puolustuspolitiikan suhteen, koska keskustelu on arvokasta. Onkin oikeastaan mielenkiintoista, että kun esitin tämän samankaltaisen pohdinnan tulevaisuuden teknologioista ja tekoälyn vaikutuksesta sodankäyntiin Pohjoismaiden neuvostossa ja esitin tämän pohdinnan tosissaan Naton

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

pääsihteeri Stoltenbergille, niin hän ei ottanut sitä mitenkään siltä kannalta, että se oli minun ryntäykseni Naton jäseneksi, vaan se oli keskustelunavaus. Ja hänen vastauksestaan voin hyvin helposti päätellä, että hän tulkitsee, ja Natossa tulkitaan, myös tekoällyn kehityksen olevan valtava muutos siihen, mihin me ollaan totuttu.

Loppuun ehkä haluan vielä todeta, että meillä täällä eduskunnassakin on tulevaisuusvaliokunta, jota aina ei ehkä pidetä niin suuressa arvossa kuin sen pitäisi olla, ja tulevaisuusvaliokunta on tehnyt erittäin edistyksellistä tutkimustyötä esimerkiksi tekoällyn vaikutuksista tulevaisuuteen. Ne ovat ennustuksia, mutta koska kukaan meistä tässäkään salissa ei tulevaisuutta pysty varmuudella ennustamaan, niin jätetään tilaa keskustelulle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.44 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi haluan edustaja Kaunistolle sanoa, että arvostan sitä, että tekin arvostatte, että käydään keskustelua, eikä minulla ole mitään keskustelua vastaan. Eikä minulle Nato ole mikään punainen vaate, eikä se ole edes sininen vaate, mutta silti saatamme arvioida tällä hetkellä niin, että Suomen etujen mukaista ei ole liittoutuminen sotilasliitto Natoon, ja sitä me voimme analysoida tässä yhdessä. Kyllä, ei historiasta voi ennustaa tulevaa, mutta historia voi antaa meille osviittaa siitä, miten maailma on rakentunut ja kehittynyt ja mitkä ovat ongelmat. Ja historiasta kannattaa ainakin ottaa oppia, se kannattaa tehdä, mutta emme me voi ennustaa tulevaa siltä pohjalta.

En halunnut käyttää puheenvuoroa edustaja Kauniston puheenvuoron vuoksi vaan ennen kaikkea edustaja Risikon puheenvuoron vuoksi. Hän nosti tässä esille hyvin vakavan kysymyksen eli tämän Valko-Venäjän niin sanotun hybridisodan, joka on Liettuun ja Puolan rajalla ja osin Latvian rajalla liikkeessä. Sen voimme sanoa, että tuon hybridisodan ensimmäiset uhririkin on jo nähty, ja niitä ovat nämä siirtolaiset, jotka ovat epätoivoisesti yrittäneet rajan ylitse, kun ovat saaneet luvan tai ymmärryksen siellä, mistä ovatkaan lähteneet, että Minskin kautta on nyt vapaa kulku Schengen-alueelle, ja ovat tulleet sinne ja ihmettelevät, mihin he ovat joutuneet ja mikä tämä sumppu on, missä he ovat.

Se, minkä takia halusin käyttää tästä puheenvuoron, on se, että edustaja Risikko käytti muotoilua, että se vain kertoo, kuinka tärkeää on vahva puolustus. Kyllä minulla on se käsitys, että tätä siirtolaisvirtaa nyt presidentti Lukašenkan hallinto käyttää hyväksi luodakseen epästabiilisuutta Eurooppaan, kyllä, haastaakseen unionin rajoja, rajavalvontaa ja niin edelleen, mutta ei tässä nimenomaan vahvalla puolustuksella ole sinänsä tekemistä, vaan tässä on paljon muita konsteja syytä käyttää, niin että tämä saadaan loppumaan. Tämä on myöskin turvallisuusriski, mikä tässä on taustalla. Mutta se, että ottaa sen suoraan niin kuin puolustukselliseksi asiaksi, on pikkuisen kaukaa haettu, vaikka tätä hybridisota-termiä tässä paljon on käytettykin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

17.46 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen viittasi sanomisiini. Silloin kun on kysymys hybridivaikuttamisesta, niin meidän pitää varautua ihan kaikkeen. Silloin tarvitaan myöskin hybridityökalut, joilla estetään sitä. Olette aivan oikeassa siinä, että ei yksin puolustus, mutta minä näen puolustuksen hyvin moninaisena. Te ehkä näette

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

sen, kun tänä päivänä puhutaan puolustuspoliittisesta selonteosta, nimenomaan Puolustusvoimien toimintana. Itse näen sen, kun viittasin hybrdivaikuttamiseen, paljon, paljon laajempaan, mihin meidän pitää pyrkiä. Tämä on yksi syy siihen, miksi olen tässä salissa edellyttänyt sitä, että valmiuslakiin tehdään muutoksia mahdollisimman pian, että meillä on työkalu vaikuttaa hybrdivaikuttamiseen. Meillä ei tällä hetkellä sitä ole.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.47 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää tätä keskustelua, mutta näillä muotoiluilla, mitä edustaja Risikko nyt juuri käytti, olemme samaa mieltä.

Hybridi-termi on ensinnäkin erittäin huono. Omassa ryhmäpuheenvuorossani yritin kiertää sen termin ja puhua laaja-alaisesta vaikuttamisesta. Meillä on käsitteitä hybridiautoista hybridikokouksiin, ja tämä käsite on menettänyt merkityksensä, kun tätä näin paljon käytetään. Käytettäköön suomenkielisiä sanoja ”laaja-alainen vaikuttaminen”. Tässä suhteessa, mitä edustaja Risikko sanoi — jos tästä kulmasta katsotaan — luonnollisesti on laaja-alaista turvallisuusvaikutusta tämäntapaisella tilanteella, mikä nyt Valko-Venäjällä on. Mutta minä kävinkin kiinni sanaan ”puolustus”, ja kun meillä on parhaillaan puolustusse-lonteko, joka hakee asevaraisia ratkaisuja, mitä Puolustusvoimat tarjoaa, niin siihen halusin vain sanoa, että se on vain yksi pieni osatekijä tässä — tärkeä osatekijä sinänsä, mutta vain osatekijä — siinä vaikuttamisessa, millä tähän pystyttäisiin. Siinä ovat diplomatian keinot, siinä ovat poliisivoimat, siinä on myöskin avustusjärjestöjen rooli, ja siinä on momentyyppejä tilanteita: kansainvälisten järjestöjen, apua antavien, humanitääristen järjestöjen roolit ja niin edelleen. Tämä on erittäin iso, vaikea tilanne, ja sitä ei pitäisi silloin vääntää ikään kuin vain puolustukselliseksi, jolloin sotilaalliset ratkaisut olisivat ne ainoat oikeat.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen VNS 8/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.